

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Кваліфікаційна робота

бакалавра

на тему: **«ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ
РЕСПУБЛІКИ У КРАЇНАХ АФРИКИ: СТАН ТА
ПЕРСПЕКТИВИ»**

Виконав:

студент 4 курсу групи УО-41
спеціальності «Міжнародні економічні
відносини»
освітньої програми «Міжнародні економічні
відносини» першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти

Цепочко М. Ю.

Керівник: д.н. держ. упр., проф. Резніков В.В.

Рецензент:

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 292 – «Міжнародні економічні відносини»

Освітня програма – «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри міжнародних
економічних відносин
імені Артура Голікова
Іван МАРЧЕНКО

« _____ » _____ 2023 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Цепочко Максиму Юрійовичу

1. Тема роботи «Розвиток світового ринку харчових продуктів в умовах формування наукомістких технологій»

керівник роботи д.н.держ. упр., проф. Резніков В.В.,

затверджені наказом по університету від “24”01.2024 року № 4002-5/162

2. Строк подання студентом роботи 24.05.2024 р. _____

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

розглянути теоретичні аспекти міжнародних економічних відносин та дипломатії; проаналізувати роль економічної дипломатії у розвитку міжнародних економічних відносин; дослідити особливості формування економічної дипломатії Французької Республіки; вивчити особливості функціонування економічних та дипломатичних інституцій Франції; проаналізувати розвиток економіко-дипломатичних відносин Франції з

країнами Африки; охарактеризувати перспективи розвитку економічної дипломатії Франції в африканському регіоні;

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1.	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
2.	ЕКОНОМІКО-ДИПЛОМАТИЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В КРАЇНАХ АФРИКИ

5. Дата видачі завдання 01.12.2023 р.

Студент М.Ю. Цепчко

Керівник роботи В.В. Резніков

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.....	7
1.1 Теоретичні аспекти міжнародних економічних відносин та дипломатії	7
1.2. Економічна дипломатія та її роль у розвитку міжнародних економічних відносин	15
1.3. Особливості формування економічної дипломатії Французької Республіки	20
Висновки до першого розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІКО-ДИПЛОМАТИЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В КРАЇНАХ АФРИКИ.....	28
2.1. Особливості функціонування економічних та дипломатичних інституцій Франції.....	28
2.2. Розвиток економіко-дипломатичних відносин Франції з країнами Африки.....	40
2.3. Перспективи розвитку економічної дипломатії Франції в африканському регіоні.....	65
Висновки до другого розділу.....	75
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ.....	86

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження полягає в зростаючій ролі економічної дипломатії у міжнародних відносинах, зокрема для Франції, яка активно використовує цей інструмент для просування своїх національних інтересів. Особливе значення для Франції має африканський регіон через історичні зв'язки, постачання сировини, ринок збуту та геополітичний вплив. Аналіз ефективності економічної дипломатії Франції в Африці дозволить оцінити її успішність, виявити переваги та недоліки, а також визначити перспективи подальшого розвитку, що сприятиме розумінню ролі Франції в системі міжнародних економічних відносин.

Ступінь вивчення проблеми. Проблема формування та реалізації економічної дипломатії Французької Республіки у країнах Африки є досить добре вивченою, однак залишається актуальною для подальшого дослідження. Багато наукових праць присвячено аналізу історичних аспектів франко-африканських відносин, ролі Франції в економічному розвитку африканських країн, а також ефективності її дипломатичних зусиль. Водночас, сучасні дослідження зосереджуються на оцінці поточних стратегій та результативності економічної дипломатії Франції в умовах глобалізації та змін у світовій політиці. Значна увага приділяється вивченню нових викликів і можливостей, що виникають перед Францією в африканському регіоні, а також перспективам розвитку її економічної дипломатії у майбутньому. Проблеми та аспекти економічної політики Франції у Африці досліджували такі автори, як: Мішель Бере, Серж Мішель, Пітер А.Г. ван Бергейк, Л. І. Валюх, В. В. Буренков та інші.

Мета та завдання дослідження – визначення економіко-дипломатичного співробітництва французької республіки в країнах Африки. Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі наукові завдання:

- розглянути теоретичні аспекти міжнародних економічних відносин та дипломатії
- визначити поняття Економічної дипломатії та її роль у розвитку міжнародних економічних відносин
- дослідити особливості формування економічної дипломатії Французької Республіки
- виявити особливості функціонування економічних та дипломатичних - інституцій Франції
- проаналізувати розвиток економіко-дипломатичних відносин Франції з країнами Африки
- виявити перспективи розвитку економічної дипломатії Франції в африканському регіоні

Об'єктом дослідження є економічна дипломатія Франції.

Предметом дослідження є процес розвитку економічної дипломатії Франції в африканському регіоні.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі використовувалися різноманітні методи дослідження, включаючи аналіз літературних джерел, статистичні дані та емпіричні спостереження. Територіальні рамки дослідження охоплюють країни Африки на південь від Сахари. Особливий акцент робиться на історичній зоні впливу Французької Республіки – франкофонних держав Західної та Центральної Африки, або держав зони Колоніального Франку Африки, або CFA.

Ретельний аналіз цих аспектів дозволить глибше розкрити тему та висвітлити ключові аспекти економічної дипломатії Французької Республіки у контексті африканського регіону.

Робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків: містить 79 сторінок тексту 6 рисунків, 9 таблиць. Список джерел містить 54 найменувань літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА ЇЇ ФОРМУВАННЯ У ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

1.1 Теоретичні аспекти міжнародних економічних відносин та дипломатії

Міжнародні економічні відносини (МЕВ) – це система відносин, що виникають між суб'єктами з різних країн з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання товарів, послуг, капіталів, ідей в умовах обмеженості ресурсів і міжнародного поділу праці в межах світового господарства [1, с. 10]. Міжнародні економічні відносини проявляються на різних рівнях економіки - макrorівні державних і міждержавних процесів, метарівні галузевих і регіональних зв'язків, мікрорівні взаємодії фірм різних країн. Залежно від ступеня розвитку стосунків між суб'єктами, виділяють такі рівні МЕВ: міжнародні економічні контакти, взаємодія, співробітництво та інтеграція. Основними ознаками, що характеризують МЕВ, є базування на міжнародному поділі праці, товарно-грошовий характер зв'язків, дія законів попиту-пропозиції, жорстка конкуренція на світовому ринку, опосередкованість обміну рухом грошей, кредитами, валютними відносинами, наявність міжнародного ринку праці, інформаційного ринку тощо. Таким чином, Міжнародне економічне співробітництво означає розвиток стійких господарських зв'язків між країнами і народами, вихід відтворювального процесу за межі національних кордонів. Основною формою цього процесу є зовнішня торгівля країн світу. На другому етапі (кінець XIX – середина XX ст.) інтернаціоналізація виробництва переходить в іншу стадію, яка пов'язана з розвитком міжнародної економічної інтеграції, об'єктивно зумовленої поглибленням міжнародного поділу праці, інтернаціоналізацією капіталу,

глобальним характером науково-технічного прогресу і підвищенням ступеня відкритості національних економік та свободи торгівлі [1, с. 228].

Поняття «дипломатія» можна представити як міжнародні відносини в найширшому розумінні, що здійснюються мирними засобами. Методи і засоби дипломатії змінювалися зі зміною цілей і завдань зовнішньої політики держав на різних етапах суспільного розвитку. Кожному історичному утворенню притаманна зовнішня політика і дипломатія. Схематично роль дипломатії можна представити так (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Роль дипломатії в міжнародних відносинах [2]

У міру розвитку спеціалізованих, міжнародних відносин дипломатична діяльність почала набувати рис міжнародного регулювання економіки та здійснення зовнішньої політики держави та почало використовуватися поняття «економічна дипломатія». Це відгалуження стало достатньо вагомою частиною дипломатії. За схемою на рис. 1. Економічна дипломатія займає своє місце на ряду з такими інструментами та методами дипломатії, як переговори,

зовнішня політика, державна служба, та інші. Це свідчить про те, що Економічна дипломатія стала самостійним методом ведення дипломатичної діяльності.

Поняття «Економічна дипломатія» також має ряд тлумачень. З одного боку, воно визначається як досягнення економічних цілей за допомогою дипломатії, незалежно від того, чи вдавалась вона до економічних важелів для їх досягнення чи ні. З іншого боку, економічна дипломатія – це діяльність з реалізації національних економічних інтересів у світі та захисту економічної безпеки дипломатичними методами. У зв'язку із зазначеним можна виділити нові види спеціалізованої дипломатичної діяльності. Особливо це виражено у видах економічної дипломатії:

- фінансова дипломатія;
- промислова дипломатія;
- комерційна дипломатія;
- корпоративна дипломатія;
- публічна економічна дипломатія.

Таким чином, через зміни у світовому устрої, які поступово перенаправляли фокус саме на економічні фактори та аспекти міжнародних відносин, було зароджене поняття «Економічна дипломатія», яке з часом зайняло своє місце поряд із іншими важливими методами та інструментами ведення дипломатії [2].

Економічна дипломатія — форма дипломатії, яка використовує весь спектр економічних інструментів держави для досягнення своїх національних інтересів. Він охоплює всю міжнародну економічну діяльність держави, включаючи політичні рішення, спрямовані на вплив на експорт, імпорт, інвестиції, кредитування, допомогу, угоди про вільну торгівлю та іншу економічну діяльність. Економічна дипломатія займається питаннями економічної політики, такими як робота делегацій в організаціях, що встановлюють стандарти, як-от Світова організація торгівлі (СОТ). Він включає моніторинг і звітність про економічну політику в іноземних країнах,

а також надання порад місцевому уряду щодо того, як найкраще вплинути на них або примусити їх. Економічна дипломатія використовує економічні ресурси, або як винагороду, або як санкції, для досягнення певної зовнішньополітичної мети, яку іноді називають «економічною державною майстерністю». Сфера економічної дипломатії включає як міжнародні, так і внутрішньоекономічні питання. Це включає в себе «правила економічних відносин між державами», яких дотримувалися з часів Другої світової війни, і через посилення глобалізації та взаємозалежності між державами в 1990-х роках економічна дипломатія була змушена глибше заглиблюватися в процес прийняття внутрішніх рішень. Економічна дипломатія залучає різних акторів, включаючи державних і недержавних акторів. Усі державні установи, які беруть участь у міжнародних економічних мандатах, є гравцями економічної дипломатії, як і неурядові організації (НУО), які займаються міжнародною економічною діяльністю. Підприємства та інвестори також є учасниками процесів економічної дипломатії, особливо коли контакти між ними та урядами ініціюються або сприяються дипломатами. Практика економічної дипломатії розвивалася з часом, з різними етапами, відзначеними різними підходами до економічної дипломатії. Ці фази включають ранню агресивну політику колоніального підкорення, зосередженість на переговорах і співпраці після Першої світової війни та сучасний акцент на співпраці та взаємній вигоді. Економічна дипломатія є критично важливим компонентом зовнішньої політики держави, оскільки вона не тільки сприяє процвітанню держави, але й маніпулює її зовнішніми комерційними та фінансовими відносинами для підтримки її зовнішньополітичних цілей, таких як запровадження санкцій [2].

Визначення економічної дипломатії охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на просування економічних інтересів країни дипломатичними засобами. У загальному розумінні економічна дипломатія передбачає використання економічних інструментів для досягнення національних інтересів, таких як вплив на експорт, імпорт, інвестиції, кредитування, допомогу та угоди про вільну торгівлю. Це також включає моніторинг і

звітність про економічну політику в іноземних країнах і консультування уряду країни щодо того, як ефективно впливати на неї. Економічну дипломатію можна розглядати як форму «економічної державної майстерності», де економічні ресурси використовуються як винагорода або санкції для досягнення конкретних зовнішньополітичних цілей. Економічна дипломатія включає як міжнародні, так і внутрішні економічні питання, охоплюючи політику, пов'язану з виробництвом, рухом або обміном товарів, послуг, грошей та інформації. Він також поширюється на правила, що регулюють економічні відносини між державами, концепція, яка набула значення після Другої світової війни через посилення глобалізації та взаємозалежності між державами. Державні та недержавні суб'єкти, включаючи урядові установи, неурядові організації (НУО), підприємства та інвесторів, відіграють вирішальну роль в економічній дипломатії. Практика економічної дипломатії розвивалася з плином часу, з різними етапами, відзначеними різними підходами. Від агресивної колоніальної політики до переговорів і співпраці після Першої світової війни економічна дипломатія перейшла до сучасного акценту на співпраці, взаємній вигоді та стратегічному використанні економічних ресурсів для досягнення цілей зовнішньої політики. Ця еволюція відображає мінливу динаміку міжнародних відносин та економічної взаємозалежності. Таким чином, економічна дипломатія – це багатогранна дипломатична практика, яка використовує економічні інструменти для просування економічних, політичних і стратегічних інтересів країни. Це включає в себе складну взаємодію акторів, політик і стратегій, спрямованих на підвищення економічного процвітання нації та впливу на світовій арені.

Роль економічної дипломатії у зовнішній політиці країни є ключовою, оскільки вона передбачає використання економічних інструментів для просування економічних інтересів нації та досягнення конкретних зовнішньополітичних цілей. Економічна дипломатія є невід'ємною частиною зовнішньої політики та міжнародної діяльності держави, при цьому дипломати присвячують значну частину свого часу економічним питанням. Його

головною метою є забезпечення національних інтересів і переваг у зовнішньоекономічних відносинах, підвищення конкурентоспроможності та зміцнення економічної безпеки в умовах глобалізації та підвищення відкритості національних економік. Економічна дипломатія відіграє вирішальну роль у досягненні стратегічних цілей на міжнародній арені, забезпеченні сприятливих умов для інтеграції у світову економіку, захисті інтересів внутрішнього бізнесу в глобальному масштабі та залученні зовнішніх ресурсів до національної економіки. Це передбачає різнобічну співпрацю між державою та бізнесом для ефективної реалізації національної зовнішньоекономічної політики, максимізації вигод для країни при мінімізації витрат. Крім того, економічна дипломатія не обмежується традиційною дипломатичною діяльністю, а поширюється на сприяння інвестиціям, укладання торговельних угод, управління іміджем бренду держави та участь у технологічному обміні. У міру того, як економіки стають все більш взаємопов'язаними та взаємозалежними, значення економічної дипломатії продовжує зростати, замінюючи традиційні методи вирішення конфліктів підходами, більш орієнтованими на економіку. По суті, економічна дипломатія є життєво важливим інструментом зовнішньої політики держав, охоплюючи широкий спектр діяльності від торгових переговорів до залучення інвестицій і просування місцевих компаній за кордон. Він передбачає стратегічне використання економічних ресурсів для прискорення економічного зростання країни, підвищення її глобального економічного становища та досягнення конкретних зовнішньополітичних цілей економічними засобами.

Таблиця 1.1 розподіляє ключових гравців на державні та недержавні, на національному та наднаціональному рівнях. На національному рівні державними акторами виступають органи державної влади та політичні партії, тоді як недержавними акторами є великі національні компанії, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність (ЗЕД), багатонаціональні компанії (БНК) з національним забарвленням, неурядові організації та профспілки. На наднаціональному рівні державними акторами є органи об'єднань та коаліцій

держав, регіональні економічні угруповання та міжнародні економічні організації, в той час як недержавними акторами виступають неурядові організації, що здійснюють транскордонну діяльність [3].

Таблиця 1.1.

Актори економічної дипломатії

Державні		Недержавні
Національні	Органи державної влади, політичні партії	Великі національні компанії, які здійснюють ЗЕД, БНК із «національним забарвленням», неурядові організації, профспілки
Наднаціональні	Органи об'єднань та коаліцій держав, регіональні економічні угруповання, міжнародні економічні організації	Неурядові організації, які здійснюють транскордонну діяльність

Джерело [3]

Економічна дипломатія охоплює широкий спектр заходів і стратегій, що застосовуються урядами для просування своїх економічних інтересів на глобальній арені. Учасники економічної дипломатії включають урядовців, дипломатів, торговельних представників і бізнес-лідерів, які працюють разом для укладення торговельних угод, вирішення суперечок і сприяння економічному співробітництву між країнами. Ці особи відіграють вирішальну роль у формуванні економічної політики, сприянні інвестиційним можливостям і сприянні міжнародній торгівлі. Форми економічної дипломатії можуть бути різними, починаючи від двосторонніх торговельних переговорів і заохочення інвестицій до участі в міжнародних організаціях і багатосторонніх угодах. Уряди часто використовують економічну дипломатію для просування своїх національних інтересів, підвищення економічної конкурентоспроможності та створення можливостей для свого бізнесу для виходу на нові ринки. Економічна дипломатія може також передбачати зусилля із залучення прямих іноземних інвестицій, сприяння експорту та зміцнення економічних зв'язків із ключовими торговими партнерами. Існує кілька типів

економічної дипломатії, кожен з яких має різні цілі та завдання. Комерційна дипломатія зосереджена на сприянні торговельним та інвестиційним можливостям, тоді як економічна державна влада передбачає використання економічних інструментів як важелів у дипломатичних переговорах. Дипломатія розвитку спрямована на підтримку економічного зростання та скорочення бідності в країнах, що розвиваються, тоді як дипломатія економічної безпеки зосереджена на захисті національних економічних інтересів і усуненні загроз безпеці, які можуть вплинути на економічну стабільність [1; 2; 3].

Таблиця 1.2

Клубна та мережева форми дипломатій

	Кількість агентів	Структура	Форма спілкування	Прозорість	Головні цілі
Клубна дипломатія	Обмежена	Ієрархічна	Головним чином письмова	Низька	Підписання угод
Мережева дипломатія	Необмежена	Приятельська	Письмова та усна	Висока	Збільшення взаємних потоків інформації

Джерело: [3, с. 20]

Як показано в таблиці 1.2, у ХХІ столітті «клубна модель» дипломатії поступилася місцем більш плоскій, менш ієрархічній «мережевій моделі», в якій дипломати залучають значно більше учасників у приймаючій країні, включаючи тих, хто раніше ніколи б не потрапив у ексклюзивне середовище салонів і приватних клубів, де часто збиралися дипломати минулих років. Дипломатія все більше перетворюється на «менеджмент складності», що раніше було немислимо для таких майстрів-практиків, як кардинал Рішельє. Проте, хоча середовище дипломатії кардинально змінилося, існує значне «відставання» між цими змінами та адаптацією багатьох дипломатів,

представництв і міністерств закордонних справ, що створює додаткові проблеми для них.

Поява мережевої моделі пов'язана не лише з посиленням демократизації та збільшенням кількості суб'єктів, які формують політику, і яких необхідно інформувати про майбутні події, а й із зростаючим взаємопроникненням різних суспільств. Соціальні та культурні аспекти глобалізації є так само важливими, як і економічні. Сучасні комунікації та подорожі дозволяють суспільствам легко переймати досвід інших країн і застосовувати його у себе. Ідеї швидко поширюються в сучасному глобалізованому світі, але їх необхідно підтримувати та направляти, особливо це стосується малих і середніх держав [4, с. 4-5].

Загалом, економічна дипломатія відіграє вирішальну роль у формуванні глобального економічного ландшафту, сприянні співпраці між державами та сприянні сталому економічному розвитку. Залучаючись до економічної дипломатії, країни можуть зміцнити свої економічні зв'язки, підвищити свою конкурентоспроможність і створити можливості для зростання та процвітання в глобальному масштабі.

1.2 Економічна дипломатія та її роль у розвитку міжнародних економічних відносин

Роль економічної дипломатії у зовнішній політиці Франції є значною, оскільки Міністерство закордонних справ Франції віддає перевагу економічній дипломатії як вирішальному внеску в економічне відновлення. Економічна дипломатія у Франції передбачає використання економічних інструментів для просування економічних інтересів нації та досягнення конкретних зовнішньополітичних цілей. Дипломати приділяють значну частину свого часу економічним питанням, що відображає невід'ємну роль економічної дипломатії в міжнародній діяльності країни. У контексті зовнішньої політики Франції економічна дипломатія відіграє вирішальну роль у зміцненні

економічної безпеки, конкурентоспроможності та загального добробуту країни. Це передбачає стратегічне використання економічних ресурсів для сприяння торгівлі, інвестиціям і співпраці за двосторонніми та багатосторонніми торговими угодами. Економічна дипломатія у Франції спрямована на забезпечення національних інтересів і переваг у зовнішньоекономічних відносинах, а також на захист і просування інтересів вітчизняного бізнесу на світовому ринку. Крім того, економічна дипломатія у Франції виходить за рамки традиційної дипломатичної діяльності та включає переговори щодо угод про вільну торгівлю, залучення інвестицій, управління іміджем бренду країни та участь у технологічному обміні. Використовуючи економічні інструменти для досягнення цілей зовнішньої політики, Франція прагне зміцнити свій глобальний економічний статус, підвищити свій міжнародний імідж і максимізувати вигоди для країни, мінімізуючи витрати. Таким чином, економічна дипломатія є життєво важливим інструментом зовнішньої політики Франції, що охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на просування економічних інтересів країни на світовій арені. Стратегічно використовуючи економічні ресурси та залучаючись до економічного державного управління, Франція прагне сприяти економічному зростанню, підвищувати конкурентоспроможність і досягати конкретних цілей зовнішньої політики за допомогою економічних засобів.

Економічна дипломатія відіграє ключову роль у розвитку міжнародних економічних відносин в сучасному глобалізованому світі. Вона представляє собою сукупність невійськових практичних заходів, прийомів і методів, які застосовуються державами для просування своїх економічних інтересів на міжнародній арені. Основними цілями економічної дипломатії є підтримка розвитку торговельно-економічного, інвестиційного співробітництва держави з іноземними країнами на засадах взаємної вигоди, а також розширення міжнародного співробітництва з метою залучення іноземних інвестицій в національну економіку. Економічна дипломатія керується чіткими цілями,

завданнями, має власний інструментарій та є ефективним засобом реалізації зовнішньоекономічної політики держави.

Економічна дипломатія тісно пов'язана із зовнішньою політикою. Торговельно-інвестиційні відносини є одними з найважливіших каналів взаємодії між країнами, і вони можуть мати глибокий вплив на ширше стратегічне середовище. Наприклад, шляхом просування економічної взаємозалежності та співпраці, країни можуть знизити ризик конфліктів і створити стимули для мирного вирішення суперечок. В той же час, економічна дипломатія може бути потужним інструментом просування національних інтересів, сприяючи економічному зростанню та створенню нових можливостей для громадян. Однак економічна дипломатія не позбавлена викликів. Одна з ключових проблем полягає в тому, що економічні інтереси можуть іноді суперечити політичним та стратегічним цілям. Наприклад, країна може бути спокушена використовувати економічні санкції для здійснення політичного тиску на суперника, навіть якщо це шкодить її власним економічним інтересам в короткостроковій перспективі. Щоб ефективно вирішувати ці проблеми, політикам необхідно застосовувати багатогранний та стратегічний підхід до економічної дипломатії, балансуєчи конкуруючі економічні та політичні інтереси.

Економічна дипломатія стала потужним інструментом у формуванні глобальних відносин та забезпеченні економічного зростання. Від форуму китайсько-африканського співробітництва до плану Маршалла, країни використовували економічні важелі для досягнення стратегічних цілей та зміцнення міжнародної співпраці. Форум китайсько-африканського співробітництва став успішним прикладом економічної дипломатії Китаю, допомагаючи Китаю забезпечити доступ до африканських ринків і ресурсів. Китай використовував економічну дипломатію через торгівлю та інвестиції для накопичення м'якої сили та сприяння своєму «мирному піднесенню». План Маршалла наприкінці 1940-х, та на початку 1950-х років був типовим прикладом того, як Сполучені Штати просували економічну дипломатію в

Європі після Другої світової війни. США інвестували мільярди у відбудову зруйнованих війною європейських країн не лише для стримування радянського комунізму, але й для побудови глобального економічного порядку, заснованого на ліберальній економічній політиці та багатосторонніх інститутах. Економічна дипломатія Японії в 1950-70-х роках передбачала надання економічної допомоги для поступового відкриття ринку Південно-Східної Азії. Казахстан офіційно визначив економічну дипломатію як ключову функцію своєї зовнішньої політики для забезпечення продуктивних економічних і торгових відносин на двосторонньому та багатосторонньому рівнях. Міністерство торгівлі та інтеграції та Міністерство закордонних справ є ключовими структурами, відповідальними за реалізацію економічної дипломатії Казахстану. Успішна економічна дипломатія може допомогти таким малим державам, як Мальта, збільшити експорт, залучити іноземні інвестиції та покращити свій глобальний імідж. Використання ефективних стратегій економічної дипломатії має вирішальне значення для того, щоб малі держави могли краще конкурувати на світових ринках.

Основні завдання економічної дипломатії включають надання керівництву держави своєчасної та достовірної інформації про економічну ситуацію за кордоном, зовнішньоекономічну політику інших країн, діяльність міжнародних організацій, а також створення сприятливих умов для успішного включення країни в систему світової економіки. Досягнення цих цілей забезпечується через використання різноманітних методів і інструментів, таких як переговори, угоди, неформальні домовленості, рекомендації, контакти з офіційними особами, бізнес-колами та представниками громадськості тощо. Важливо при цьому усвідомлювати необхідність упорядкування та узгодження цілей і пріоритетів між урядом та підприємницьким середовищем країни, яке в більшості випадків є головним бенефіціаром економічної дипломатії [5; 6].

Глобалізація значно вплинула на економічну дипломатію, зробивши її більш важливою та складною. Сучасні міжнародні відносини значною мірою

залежать від економічної потужності країн, що спонукає їх до активної економічної дипломатії для зміцнення своїх позицій на світовій арені. Справжня сила сьогодні базується на здатності інтегруватися в глобальну економіку. Сфера економічної дипломатії суттєво розширилася, охопивши більше країн та міжнародних організацій, таких як Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Світовий банк, а також регіональні блоки. Крім того, недержавні суб'єкти, зокрема підприємства та неурядові організації, відіграють дедалі більшу роль у формуванні економічної дипломатії. Інструменти економічної дипломатії також зазнали значних змін. Від традиційних торгових переговорів вони розширилися до охоплення електронної комерції, уникнення подвійного оподаткування та укладання угод про вільну торгівлю. Співпраця між державними та неофіційними установами стає все більш важливою в процесах економічної дипломатії. Країни дедалі частіше використовують економічну дипломатію для стимулювання внутрішніх економічних реформ і підвищення своєї конкурентоспроможності у світовій економіці. Це допомагає залучити іноземні інвестиції, сприяти експорту та отримати доступ до фінансування для підтримки економічного розвитку. Однак глобалізація також ускладнила економічну дипломатію, піддавши країни зовнішнім економічним впливам і посиливши конкуренцію за ринки та ресурси. Зокрема, країни, що розвиваються, стикаються з викликами, пов'язаними з необхідністю будувати життєздатні політичні інституції, одночасно змагаючись у глобальній економіці.

Країни оцінюють успіх своєї економічної дипломатії за допомогою різних ключових показників ефективності (КРІ), що допомагають виміряти результативність їхніх ініціатив. До цих КРІ входять такі аспекти, як розвиток міжнародних торговельних відносин, що оцінюється через кількість торговельних угод і обсяги торгівлі між країнами, що відображає прогрес у розширенні міжнародної торгівлі та успішні зусилля економічної дипломатії. Економічне зростання є ще одним важливим показником, яке оцінюють через створення робочих місць, підвищення продуктивності, отримання прибутку та

збільшення ВВП країни, зумовлені ініціативами економічної дипломатії. Рівень довіри та поваги між країнами, хоча і більш суб'єктивний показник, також є важливим КРІ. Побудова міцних відносин і сприяння взаємній повазі та розумінню між націями сприяють успішній економічній дипломатії. Ефективність у досягненні стратегічних цілей оцінюється через те, наскільки зусилля економічної дипломатії сприяли просуванню національних інтересів, стимулюванню торгівлі, інвестицій та інновацій, а також економічному зростанню та розвитку. Готовність фірм-клієнтів та створення потужної бізнес-мережі є вирішальними факторами, що визначають ефективність економічної дипломатії. Важливим показником також є якість і релевантність комерційної дипломатії, що оцінюється за досвідом комерційних дипломатів, бізнес-мережами та підготовленістю фірм-клієнтів. Завдяки моніторингу та оцінці цих ключових показників ефективності, країни можуть оцінювати вплив своїх ініціатив економічної дипломатії, визначати області для покращення та приймати обґрунтовані рішення для стимулювання інвестицій, зростання та процвітання, просуваючи свої національні інтереси та економічний розвиток [7; 8; 9].

Тож, економічна дипломатія зосереджується на використанні економічних інструментів для досягнення національних інтересів, сприяючи міжнародній економічній інтеграції та розвитку. Вона використовує різноманітні методи, такі як переговори та угоди, для зміцнення позицій країн на світовій арені, стимулювання внутрішніх реформ та залучення іноземних інвестицій, що особливо важливо в умовах глобалізації.

1.3. Особливості формування економічної дипломатії Французької Республіки

Становлення економічної дипломатії у Французькій Республіці було поступовим процесом, і Міністерство закордонних справ відіграло ключову роль у її розвитку. Згодом економічна дипломатія стала головним пріоритетом для французького уряду, про що свідчать послідовні зусилля ключових міністрів щодо просування та просування цього порядку денного. Міністерство закордонних справ Франції було в авангарді цього руху, визнаючи важливість економічної дипломатії для стимулювання економічного відновлення та зростання. Міністерство невтомно працювало, щоб підтримати французький бізнес у його зусиллях вийти на зовнішні ринки, залучити іноземні інвестиції до Франції, які створюють робочі місця, і адаптувати європейські та міжнародні нормативні рамки відповідно до економічних інтересів країни. Одним із ключових аспектів становлення французької економічної дипломатії став акцент на просуванні динамічного бізнесу та стартапів країни. Під час своїх офіційних поїздок міністри поставили собі за мету розглядати економічні питання, демонструючи свою непохитну відданість цій справі.

Розробка стратегії впливу та «духу завойовництва» також була вирішальною складовою становлення французької економічної дипломатії. Цей підхід передбачає розвиток економічного інтелекту, покращення координації між суб'єктами торгівлі та зміцнення інноваційного потенціалу фірми, які спрямовані на захист економічних інтересів Франції в умовах міжнародної конкуренції. Іншим значущим аспектом становлення французької економічної дипломатії стала переорієнтація зовнішньої торгівлі країни на ринки, що розвиваються. З 2017 року пріоритетом було встановлення та зміцнення економічних зв'язків з такими країнами, як Індія, Китай, Бразилія та іншими, визнаючи величезний потенціал для зростання та співпраці в цих регіонах. Нарешті, формування французької економічної дипломатії також передбачало адаптацію органів підтримки до конкретних потреб фірм, особливо малих і середніх підприємств (МСП). Уряд визнав важливість надання індивідуальної підтримки цим підприємствам, допомагаючи їм

орієнтуватися в складнощах міжнародної торгівлі та розширювати свою діяльність у всьому світі.

Таблиця 1.3 наочно показує основні періоди розвитку французької дипломатії. Протягом 19-го та початку 20-го століть французька економічна дипломатія зосереджувалася головним чином на просуванні французької промисловості, торгівлі та інвестицій за кордоном. Цього було досягнуто шляхом створення дипломатичних представництв, торгових угод і розвитку потужної мережі міжнародних торгових організацій [10; 11].

Таблиця 1.3

Основні історичні періоди розвитку французької дипломатії

Історичний період	Основні характеристики та віхи
Ранні роки (19 і початок 20 століття)	Просування французької промисловості, торгівлі та інвестицій. Дипломатичні представництва, торгові угоди, міжнародні торгові організації, фінансова допомога, субсидії та протекціоністська політика.
Міжвоєнний період (1918-1939)	Розвиток французької промисловості та торгівлі, зіткнення з протекціонізмом та економічною кризою 1930-х років. Спроби зберегти економічне домінування в Європі.
Післявоєнні роки (1945-1980-ті)	Європейська інтеграція, створення ЄЕС та ЄВС. Співпраця з європейськими державами, економічна стабільність через валютну інтеграцію.
1980-1990-ті роки	Зростання глобалізації та значення міжнародної торгівлі, інтеграція європейської економіки, створення ЄС та впровадження євро як національної валюти.
2000-ті – теперішній час	Виклики та можливості 21 століття, пріоритет європейської інтеграції, формування економічної політики ЄС, міжнародні торговельні угоди (ТТІР, СРТРР).

Джерело: створено автором за даними [10; 11; 12]

Французький уряд активно підтримував французький бізнес, надаючи фінансову допомогу, субсидії та протекціоністську політику для забезпечення його конкурентоспроможності на світовому ринку. Після Першої світової війни економічна дипломатія Франції продовжувала надавати пріоритет розвитку французької промисловості та торгівлі. Однак у міжвоєнний період французька економічна дипломатія зіткнулася зі значними проблемами через

зростання протекціонізму та економічну кризу 1930-х років. Спроби Франції зберегти своє економічне домінування в Європі завадили піднесення Німеччини та розпад Австро-Угорської імперії. У післявоєнний період французька економічна дипломатія переключила свою увагу на європейську інтеграцію та розвиток єдиного європейського ринку. Франція відіграла ключову роль у створенні Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) та Європейської валютної системи (ЄВС). Економічна дипломатія країни в цей період характеризувалася сильним наголосом на співпраці з іншими європейськими державами та прагненням до економічної стабільності через валютну інтеграцію. У 1980-х і 1990-х роках відбулися значні зміни в глобальному економічному ландшафті, відзначені зростанням глобалізації та зростанням значення міжнародної торгівлі. Економічна дипломатія Франції адаптувалася до цих змін, наголошуючи на необхідності більш інтегрованої європейської економіки та розвитку єдиного європейського ринку. Країна відіграла ключову роль у створенні Європейського Союзу (ЄС) і запровадженні євро як єдиної валюти. У 21 столітті французька економічна дипломатія зіткнулася з новими викликами та можливостями. Країна продовжує віддавати пріоритет європейській інтеграції та відіграє ключову роль у формуванні економічної політики ЄС. Франція також зосередилася на просуванні своїх економічних інтересів у всьому світі, зокрема у сферах торгівлі та інвестицій. Країна брала активну участь у розробці міжнародних торговельних угод, таких як Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство (ТТІП) і Всеохоплююча та прогресивна угода про транстихоокеанське партнерство (СРТРП) [12].

Французька економічна дипломатія є вирішальним компонентом зовнішньої політики країни, яку Міністерство закордонних справ Франції визначає як суттєвий внесок у економічне відновлення. Основними цілями французької економічної дипломатії є утримання французьких компаній на зовнішніх ринках, залучення іноземних інвестицій і збільшення робочих місць. Крім того, він спрямований на пристосування економічних стратегій до

змін європейської та міжнародної законодавчої бази. Французька дипломатична мережа, яка нині є другою за величиною у світі, відіграє значну роль у цьому. Французька економічна дипломатія також охоплює екологічні аспекти, зосереджуючись на сталому розвитку та захисті планети.

В останні роки Франція вжила заходів щодо підвищення ефективності дипломатичної роботи. Таким чином, нова економічна дипломатія Франції почала втілюватись у життя. Це, своєю чергою, спричинило деякі реформи організації французької дипломатичної служби.

1. У структурі МЗС Франції було створено Дирекцію з питань французьких компаній та світової економіки, що розпочала роботу 1 березня 2013 р. Вона включала три підрозділи: місію з підтримки підприємств, місію з підтримки стратегічних секторів економіки та відділення з міжнародних економічних відносин.

2. З'явилася посада послів регіонів (*ambassadeurs pour les regions*), завдання яких входить просування за кордоном економічних інтересів французьких регіонів як адміністративних одиниць. Місія таких дипломатичних співробітників полягає у зміцненні зв'язків та інтенсифікації взаємодії між центральним апаратом та мережею диппредставництв, з одного боку, та регіональними радами (*conseils regionaux*) – з іншого.

3. Засновано інститут спеціальних представників міністра за кордоном з економічної дипломатії, відповідальних за співпрацю з певними країнами. Їхні конкретні функції багато в чому схожі на обов'язки послів регіонів, з тією різницею, що, на відміну від других, орієнтованих на внутрішні територіальні суб'єкти, перші займаються проблематикою ринків окремих країн.

У 2013 році, на початку впровадження проекту реформ, спецпредставники міністра закордонних справ з економічної дипломатії працювали в семи країнах: Алжирі, Індії, Китаї, Мексиці, ОАЕ, Росії та Японії. У 2014 році до цього списку додалися країни Балканського півострова та Бразилія, що свідчить про розширення цієї ініціативи і зміцнення співпраці як з розвиненими країнами (Японія), так і з економіками, що розвиваються, різних

регіонів світу (країни БРІКС). Яскравим прикладом ефективності цієї практики є Мексика, де протягом першого року після призначення спецпредставника Ф. Форе було досягнуто угоди про створення спільного французько-мексиканського інвестиційного фонду в авіаційній промисловості.

Важливою складовою підтримки підприємців з боку МЗС є також оптимізація та спрощення консульських процедур. Було збільшено кількість видаваних довгострокових ділових віз, запроваджено посвідчення особи іноземця для тривалого проживання та роботи (*carte de sejour pluriannuelle*) для бізнесменів та студентів. Для французьких громадян, зайнятих у дипломатичній та бізнес-сфері, які часто відряджаються, спрощено процедуру звернення до консульських органів та введено новий зразок закордонного паспорта (*Grand Voyageur*: більший термін, 42 сторінки замість стандартних 32). Процес спрощення бюрократичних формальностей відбувається не лише в односторонньому, але і в двосторонньому порядку, через укладання нових або перегляд діючих консульських, податкових та інших двосторонніх угод (зокрема, з Індонезією і Панамою). У реалізації економічної дипломатії Франції також беруть участь державний інвестиційний банк та депозитна каса як інституційні інвестори, які кредитують малий та середній експортоорієнтований бізнес; ТПП за кордоном; рух французьких підприємств (*MEDEF*) та конфедерація малих та середніх підприємств (*CGPME*). Важливою є роль Франції у форумах та міжнародних клубах, таких як G7 (G8) та G20. Франція, яка довгий час була колоніальною державою, продовжує підтримувати та розвивати економічні зв'язки зі своїми колишніми володіннями, особливо в Африці на південь від Сахари, а також на Близькому Сході і в Північній Африці (Магриб). У цій сфері важливу роль відіграє Французька агенція розвитку (*AFD*), створена у 1941 році в Лондоні декретом Шарля де Голля. Це орган з фінансування сприяння розвитку, який співпрацює з владою на національному та місцевому рівнях, міжнародними організаціями, та приватними компаніями [13].

Висновки до першого розділу

1. Економічна дипломатія є формою дипломатії, яка використовує економічні інструменти держави для досягнення національних інтересів. Вона охоплює всю міжнародну економічну діяльність держави, включаючи політичні рішення, спрямовані на вплив на експорт, імпорт, інвестиції, кредитування, допомогу, угоди про вільну торгівлю та іншу економічну діяльність. Економічна дипломатія займається питаннями економічної політики, такими як робота делегацій в організаціях, що встановлюють стандарти, як-от Світова організація торгівлі (СОТ). Вона включає моніторинг і звітність про економічну політику в іноземних країнах, а також надання порад місцевому уряду щодо того, як найкраще вплинути на них або примусити їх. Економічна дипломатія використовує економічні ресурси, або як винагороду, або як санкції, для досягнення певної зовнішньополітичної мети, яку іноді називають «економічною державною майстерністю».

2. Економічна дипломатія залучає різних акторів, включаючи державних і недержавних акторів. Усі державні установи, які беруть участь у міжнародних економічних мандатах, є гравцями економічної дипломатії, як і неурядові організації (НУО), які займаються міжнародною економічною діяльністю. Підприємства та інвестори також є учасниками процесів економічної дипломатії, особливо коли контакти між ними та урядами ініціюються або

сприяються дипломатами. Практика економічної дипломатії розвивалася з часом, з різними етапами, відзначеними різними підходами до економічної дипломатії.

3. Економічна дипломатія охоплює широкий спектр заходів і стратегій, що застосовуються урядами для просування своїх економічних інтересів на глобальній арені. Учасники економічної дипломатії включають урядовців, дипломатів, торговельних представників і бізнес-лідерів, які працюють разом для укладення торговельних угод, вирішення суперечок і сприяння економічному співробітництву між країнами. Форми економічної дипломатії можуть бути різними, починаючи від двосторонніх торговельних переговорів і заохочення інвестицій до участі в міжнародних організаціях і багатосторонніх угодах. Уряди часто використовують економічну дипломатію для просування своїх національних інтересів, підвищення економічної конкурентоспроможності та створення можливостей для свого бізнесу для виходу на нові ринки.

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІКО-ДИПЛОМАТИЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В КРАЇНАХ АФРИКИ

2.1. Особливості функціонування економічних та дипломатичних інституцій Франції

Економічна дипломатія Франції глибоко вкорінена в історичних традиціях і принципах, наголошуючи на праві народів на самовизначення, повазі до прав людини, демократичних принципах і співпраці між націями. Становлення економічної дипломатії Французької Республіки характеризується орієнтацією на просування економічних інтересів дипломатичними каналами. Ключові особливості включають зосередженість на європейському будівництві, міжнародній безпеці, діяльності в ООН і міжнародній співпраці. Економічна дипломатія відіграє вирішальну роль у зовнішній політиці Франції, просуваючи економічні інтереси країни та процвітання на світовій арені. Пріоритетне відновлення економіки, сприяння торгівлі та інвестиціям, адаптація до мінливого економічного ландшафту, використання дипломатичної мережі та узгодження з цілями зовнішньої політики є ключовими аспектами економічної дипломатії Франції. Деякі успішні ініціативи економічної дипломатії Франції включають просування французьких компаній за кордоном, залучення іноземних інвестицій, адаптацію до зміни законодавчої бази та сприяння діловим зв'язкам із ринками, що розвиваються, такими як Індія. Ці ініціативи допомогли Франції

зміцнити економічні відносини, підтримати бізнес і створити робочі місця. Франція вимірює успіх своїх зусиль економічної дипломатії за різними показниками, такими як статистика торгівлі та інвестицій, створення нових робочих місць, вартість контрактів і угод, підтримка малих і середніх підприємств, а також результати стратегічного партнерства. Оцінюючи ці фактори та враховуючи загальний економічний вплив своїх дипломатичних зусиль, Франція може визначити ефективність і успіх своїх ініціатив економічної дипломатії в просуванні своїх економічних інтересів і розвитку міжнародного співробітництва.

Починаючи з 2012 року, Франція обрала шлях структурного реформування цієї сфери. Початком перетворень, які можна умовно назвати французькою «економіко-дипломатичною революцією», стало програмне інтерв'ю голови зовнішньополітичного відомства Лорана Фабіуса, опубліковане 23 серпня 2012 року під заголовком «Економічна дипломатія – пріоритет Франції». У ньому міністр закордонних справ вказав на наявність накопичених довгострокових проблем французької зовнішньоекономічної діяльності (так само як і економічного комплексу в цілому) в умовах триваючої рецесії: зниження рівня присутності на зарубіжних ринках порівняно з іншими провідними економіками світу та Європи, хронічний торговельний дефіцит, скорочення обсягів транскордонних інвестиційних потоків, недостатнє залучення малого та середнього бізнесу до зовнішньоекономічної діяльності, на відміну від великих компаній, та інші проблеми[14].

Франція віддала перевагу економічній дипломатії як невід'ємній частині своєї зовнішньої політики для підтримки економічного відновлення та зростання. Таблиця 2.1 показує, що Міністерство закордонних справ Франції визначило економічну дипломатію одним із своїх пріоритетів, інтегрувавши її в роботу посольств і консульств по всьому світу, зокрема через створення економічних рад, мобілізацію дипломатичної мережі для досягнення економічних цілей, підтримку французьких компаній у виході на зовнішні ринки, пристосування до змін у європейській та міжнародній законодавчій

базі, а також залучення іноземних інвестицій і талантів. Основна мета економічної дипломатії – захист економічних інтересів Франції, сприяння привабливості країни для інвестицій та компаній, а також просування економічних інтересів і інновацій на міжнародному рівні[15].

Таблиця 2.1.

Ключові особливості функціонування дипломатичних інституцій Франції.

Ключовий аспект	Деталі
Інтеграція економічної дипломатії в дипломатичну мережу	Міністерство закордонних справ Франції визнало економічну дипломатію одним із своїх головних пріоритетів
	Економічна дипломатія тепер є невід'ємною частиною роботи французьких посольств і консульств у всьому світі
	Просування економічних інтересів Франції займає більшу частину роботи посольств
Мобілізація дипломатичної мережі для досягнення економічних цілей	Окрім дипломатії, плани дій посольства також включають в себе економічні завдання та цілі
	У посольствах створені економічні ради, які об'єднують державні департаменти та бізнес
	Посольства беруть участь у залученні іноземних інвестицій до Франції
Просування французького бізнесу та інновацій за кордоном	Ключовою метою поставлена підтримка французьких компаній у виході на зовнішні ринки
	Фокус дипломатична мережі направлений на просування, інноваційних проектів французьких компаній у всьому світі
	Співпраця між національними компаніями та дипломатичною мережею для підтримки їхнього міжнародного охоплення
Адаптація до мінливого економічного середовища	Економічна дипломатія спрямована на пристосування стратегій до європейської та міжнародної законодавчої бази
	Захист економічних інтересів Франції в розробці європейських і міжнародних правил є пріоритетним напрямом
Залучення іноземних інвестицій і талантів	Залучення іноземних інвесторів, які створюють робочі місця у Франції, є основною метою економічної дипломатії
	Дипломатична мережа сприяє покращенню привабливості Франції для залучення компаній та інвестицій

Джерело: створено автором за даними [15].

Таким чином, Франція глибоко інтегрувала економічні пріоритети у свої дипломатичні зусилля, мобілізувавши свою розгалужену мережу для підтримки французького бізнесу за кордоном, залучення інвестицій і формування міжнародних економічних правил на користь французької економіки. Дипломатичний корпус відіграє ключову роль у досягненні цих економічних цілей.

Уряд Франції вжив різноманітних заходів для посилення своєї економічної дипломатії. Наприклад, створення (Business France), нового оператора, відповідального за залучення іноземних інвестицій до Франції та розвиток французьких компаній для експорту, є ключовою ініціативою. Ця організація є частиною ширшої стратегії поживлення та переорієнтації Європи, яка включає спрощення інституцій та правової бази ЄС, захист громадян і бізнесу та розвиток ЄС через амбітну політику на майбутнє. Також уряд Франції підкреслив важливість підтримки малих і середніх підприємств (МСП) у їхньому міжнародному розвитку. Це включає надання їм можливості зв'язатися з міністрами перед офіційними візитами та приєднатися до них у посольствах Франції. Французькі посольства також створили економічні ради, які об'єднують дипломатів і лідерів місцевого бізнесу для сприяння економічному співробітництву.

Що стосується конкретних стратегій, Франція зосередилася на розвитку ділових зв'язків через державні візити та дипломатичні місії. Країна також встановила сильну присутність на ринках, що розвиваються, визнаючи, що 60% світового зростання припадає на країни БРІКС.

Французький підхід до економічної дипломатії ґрунтується на кількох фундаментальних принципах, включаючи право народів на самовизначення, повагу до прав людини та демократичних принципів, повагу до верховенства права та співпрацю між націями. Ці принципи вкорінені в довгу історію

дипломатичної традиції Франції та є важливими для зовнішньої політики країни.

Основні цілі французької економічної дипломатії багатогранні та зосереджені на посиленні економічного відновлення та конкурентоспроможності країни. Ці цілі включають:

1. Підтримка французьких компаній на зовнішніх ринках: французька економічна дипломатія спрямована на підтримку та збереження присутності французьких компаній на міжнародних ринках, забезпечуючи їх постійне зростання та успіх.

2. Залучення іноземних інвестицій: Стратегія також передбачає залучення іноземних інвестицій до Франції, що має вирішальне значення для економічного відновлення країни та створення робочих місць.

3. Сприяння створенню робочих місць: сприяючи розвитку французьких компаній за кордоном і залучаючи іноземні інвестиції, французька економічна дипломатія прагне створити нові робочі місця у Франції, вирішуючи проблеми безробіття в країні.

4. Пристосування економічних стратегій до мінливої європейської та міжнародної законодавчої бази: французька економічна дипломатія покликана адаптуватися до мінливого міжнародного економічного ландшафту, забезпечуючи, щоб французькі компанії залишалися конкурентоспроможними та відповідали останнім нормам.

Ці цілі є частиною ширшої стратегії пожвавлення та переорієнтації Європи, яка включає спрощення інституцій та правової бази ЄС, захист громадян і бізнесу та розвиток ЄС через амбітну політику на майбутнє.

Французька економічна дипломатія також керується принципами поваги права народів на самовизначення, прав людини, демократичних принципів, поваги до верховенства права та співпраці між націями. Ці принципи вкорінені в довгу історію дипломатичної традиції Франції та є важливими для зовнішньої політики країни.

Французька економічна дипломатія відрізняється від інших країн кількома ключовими аспектами:

1. Зосередження на сприятливій для бізнесу дипломатії: Франція наголошує на сприятливому для бізнесу підході у своїй економічній дипломатії, спрямованій на підтримку бізнесу на міжнародних ринках і залучення іноземних інвесторів для створення робочих місць у Франції. Ця стратегія надає пріоритет економічному відродженню та створенню робочих місць, відрізняючи її від традиційних дипломатичних підходів.

2. Інтеграція торговельних і туристичних агентств: Франція інтегрувала агентства, що сприяють торгівлі та туризму, у свою дипломатичну службу, узгоджуючи ці сектори з зусиллями економічної дипломатії. Ця інтеграція спрямована на подолання дефіциту торгівлі та створення робочих місць усередині країни, демонструючи унікальний підхід до економічної дипломатії.

3. Акцент на підприємствах середнього розміру: французька економічна дипломатія перемістила свою увагу на компанії середнього розміру для міжнародного розвитку, прагнучи відтворити успіх таких країн, як Німеччина. Цей цілеспрямований підхід відрізняється від стратегій, які зосереджуються на великих угодах, демонструючи тонку перспективу економічного зростання.

4. Об'єднання економічних рад: посольства Франції створили економічні ради, які об'єднують дипломатів і лідерів місцевого бізнесу для сприяння економічному співробітництву. Цей підхід до співпраці виділяє французьку економічну дипломатію, сприяючи прямій взаємодії між бізнесом і дипломатичними місіями.

5. Інтерактивна карта офіційних візитів: Міністерство закордонних справ Франції публікує інтерактивну карту майбутніх офіційних візитів, надаючи малим і середнім підприємствам можливість поспілкуватися з міністрами перед поїздками. Ця проактивна стратегія залучення вирізняє французьку економічну дипломатію тим, що сприяє прямій взаємодії між бізнесом та державними службовцями.

Французька економічна дипломатія виділяється своєю орієнтацією на бізнес, інтеграцією торговельних і туристичних агентств, акцентом на компаніях середнього розміру, використанням економічних рад і активним залученням через інтерактивні платформи. Ці унікальні елементи створюють особливий підхід, який відрізняє французьку економічну дипломатію від дипломатії інших країн.[16; 17; 18]

На рис. 2.2 представлено Нинішню структуру Міністерства Європи та закордонних справ Франції (MEAE) детально описано в наданій організаційній програмі від 7 березня 2024 року. Міністерство очолює міністр, а Директор кабінету та Генеральний секретар контролюють різні директори та департаменти.

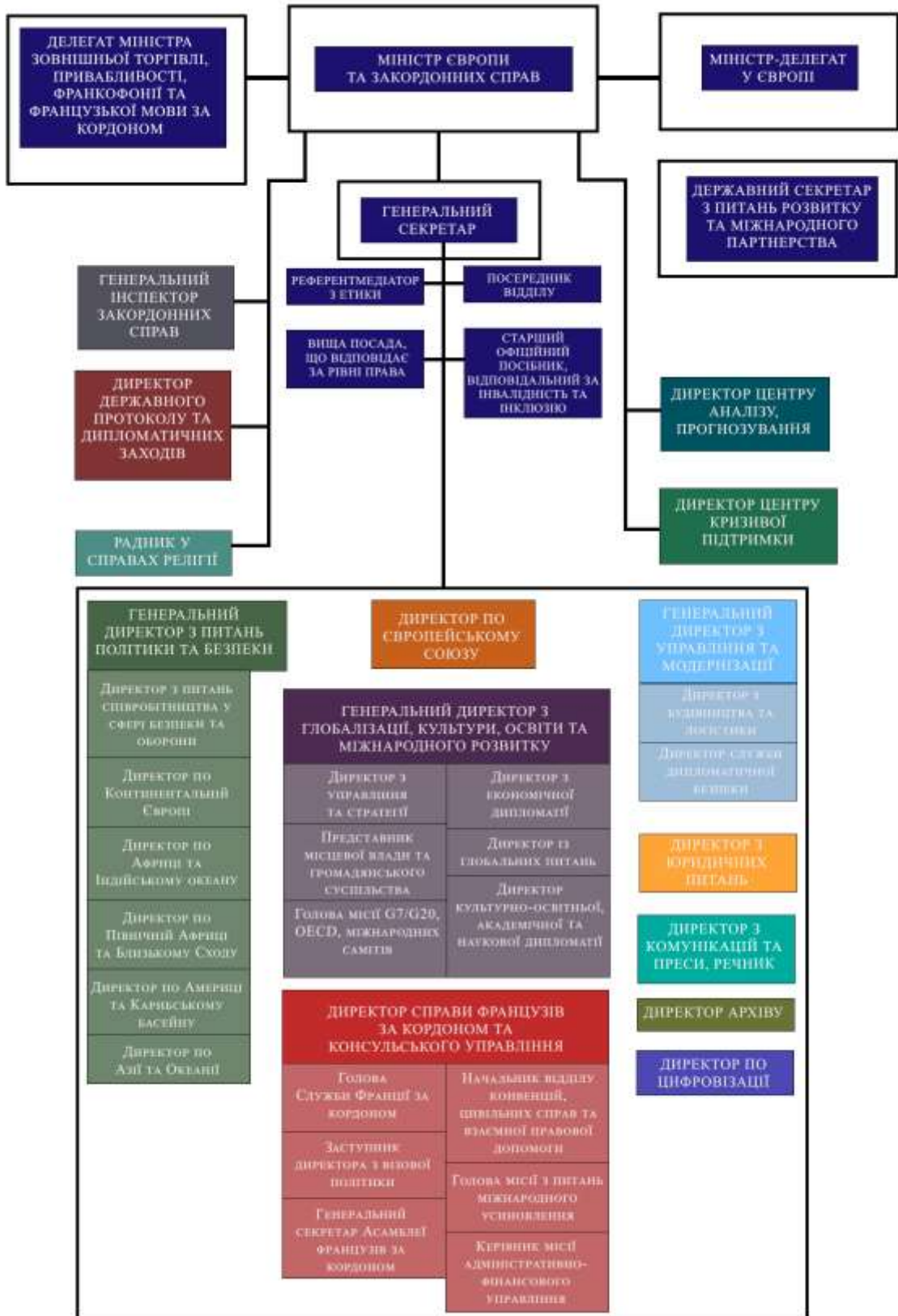

Рис. 2.2. Структура МЗС Франції. [19]

За рис. 2.2, Міністерство закордонних справ Франції (Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères, MEAE) має складну організаційну структуру з

кількома ключовими компонентами. Міністр Європи та закордонних справ є головою міністерства, а Генеральний секретар і кілька заступників міністрів контролюють різні сфери діяльності. Міністерство поділяється на кілька генеральних директоратів, кожен з яких займається конкретними аспектами зовнішньої політики та міжнародного співробітництва. Генеральний директорат глобальних справ, культури, освіти та міжнародного розвитку займається культурною дипломатією, освітою та співробітництвом у розвитку. Генеральний директорат з питань політики та безпеки відповідає за питання політики та безпеки, а Генеральний директорат адміністрування та модернізації займається внутрішнім адмініструванням та інформаційними технологіями. Кожен генеральний директорат далі поділяється на піддиректорат і спеціалізовані місії, які охоплюють конкретні сфери політики та функції. Наприклад, до них належать відділи, які займаються правами людини, кібербезпекою, економічною дипломатією та консульськими питаннями для громадян Франції за кордоном. Це дозволяє міністерству ефективно керувати різноманітними аспектами зовнішньої політики. До складу міністерства також входять спеціалізовані центри та служби, такі як Центр кризової підтримки та підтримки, Управління державного протоколу та Управління з правових питань. Ці установи надають спеціалізовану підтримку у відповідних сферах, забезпечуючи ефективну реакцію на кризи та підтримку дипломатичних заходів. Організаційна схема міністерства також включає мережу регіональних і національних дирекцій і піддиректоратів, які займаються зовнішньою політикою щодо різних частин світу. Це дозволяє Франції ефективно управляти своїми міжнародними відносинами та дипломатичними зобов'язаннями на глобальному рівні.

Загалом, Міністерство закордонних справ Франції має велику та складну структуру для управління різноманітною міжнародною діяльністю та дипломатичними обов'язками країни. Це дозволяє міністерству ефективно реалізовувати зовнішню політику Франції та забезпечувати її інтереси на міжнародній арені [19].

Міністерства закордонних справ України (МЗС України) та Франції (Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères, MEAE) мають різні структури та пріоритети, що відображає їхні зовнішньополітичні цілі. МЗС України має чітко визначену структуру з великою кількістю департаментів та відділів, зосереджених на підтримці суверенітету, інтеграції в європейські та євроатлантичні структури, а також на врегулюванні конфліктів, пов'язаних з окупованими територіями. Наприклад, департамент міжнародної безпеки займається питаннями контролю над озброєннями та міжнародного військового співробітництва, а відділ глобального українства та гуманітарної співпраці - питаннями національної ідентичності та іміджу України за кордоном.

Натомість MEAE має складну структуру з генеральними директоратами, орієнтованими на глобальні виклики, такі як міжнародний розвиток, культурна дипломатія, глобалізація та підтримка французьких громадян за кордоном. Генеральний директорат глобальних справ, культури, освіти та міжнародного розвитку займається культурною дипломатією та співробітництвом у розвитку, тоді як Генеральний директорат з питань політики та безпеки відповідає за глобальні питання політики та безпеки. Спеціалізовані підрозділи займаються питаннями прав людини, кібербезпеки та економічної дипломатії, що підкреслює ширший спектр глобальних питань у фокусі Франції. Обидва міністерства відображають специфіку зовнішньої політики своїх країн, але з різними акцентами та підходами до міжнародних відносин.

Для наочного порівняння, у додатку А представлена структура МЗС України на 2015 рік [19; 20].

Економічна дипломатія відіграла вирішальну роль як у зміцненні, так і в зміні французьких колоніальних зв'язків в Африці. Зокрема, під час президентства Макрона економічна дипломатія Франції в Африці була зосереджена на підприємстві, з особливим наголосом на малих і середніх підприємствах (МСП). Ініціативи Макрона були спрямовані на переорієнтацію участі приватного сектору та поглиблення економічних зв'язків з

англомовними та португаломовними країнами Африки, відображаючи стратегічний зрушення щодо адаптації до мінливих економічних ландшафтів та посилення впливу Франції на континенті. Крім того, економічна дипломатія Франції під керівництвом Макрона включала зусилля з підтримки підприємців і МСП в Африці, які, хоча й вимагали значного фінансування та часу, щоб дати видимий вплив, були спрямовані на посилення економічних відносин і зміцнення зв'язків з африканськими державами. Цей економічний фокус був частиною ширшої стратегії вирішення проблеми зменшення частки Франції в торгівлі та інвестиціях в Африці, демонструючи проактивний підхід до збереження економічного впливу та взаємодії з континентом.

Інтеграція економічної дипломатії у дипломатичні відносини Франції відіграла значну роль як у зміцненні, так і в зміні колоніальних зв'язків між Францією та її колишніми колоніями в Африці. Економічна дипломатія, як інструмент зовнішньої політики, відіграла важливу роль у підтримці та розвитку відносин між Францією та її колишніми африканськими колоніями. На рис. 2.1 відображені основні методи, які використовувалися для зміцнення та зміни колоніальних зв'язків.

1. Зміцнення колоніальних зв'язків:

- Франція використовувала економічну дипломатію для збереження свого впливу та інтересів в Африці після колонізації. Цього було досягнуто завдяки економічному співробітництву, торговельним угодам і політиці фінансової допомоги, які допомогли зберегти зв'язки між Францією та її колишніми колоніями.

- Економічна дипломатія Франції щодо Африки була зумовлена захистом економічних інтересів Франції, заохоченням країн-одержувачів до розширення економічних відносин із Францією та використанням допомоги як засобу зміцнення свого міжнародного престижу.

- Економічна основа французької політики допомоги Африці допомогла зберегти економічні зв'язки та залежність між Францією та її колишніми

колоніями, забезпечивши певний рівень впливу та контролю над економічною діяльністю в цих регіонах.

2. Зміна колоніальних зв'язків:

- Економічна дипломатія також зіграла свою роль у зміні характеру колоніальних зв'язків між Францією та її колишніми колоніями. Після колонізації Франція адаптувала свої стратегії економічної дипломатії, щоб включити нові країни, такі як Південна Африка, Нігерія та Кенія, виходячи за рамки свого традиційного фокусу на колишніх колоніях.

- Французька політика допомоги розвинулася, включивши нові методи фінансової допомоги, такі як співпраця з міжнародними інституціями, такими як Європейський Союз і Світовий банк, що вказує на перехід до ширшого економічного залучення за межі її історичних колоніальних зв'язків.

- Зміна ландшафту економічної дипломатії, особливо під керівництвом таких лідерів, як Ніколя Саркозі, зосередилася на нових концепціях, таких як мир, безпека, стабільність, демократизація та економічне партнерство, що відображає зсув до більш сучасних та диверсифікованих підходів до економічних відносин з африканськими країнами [21].

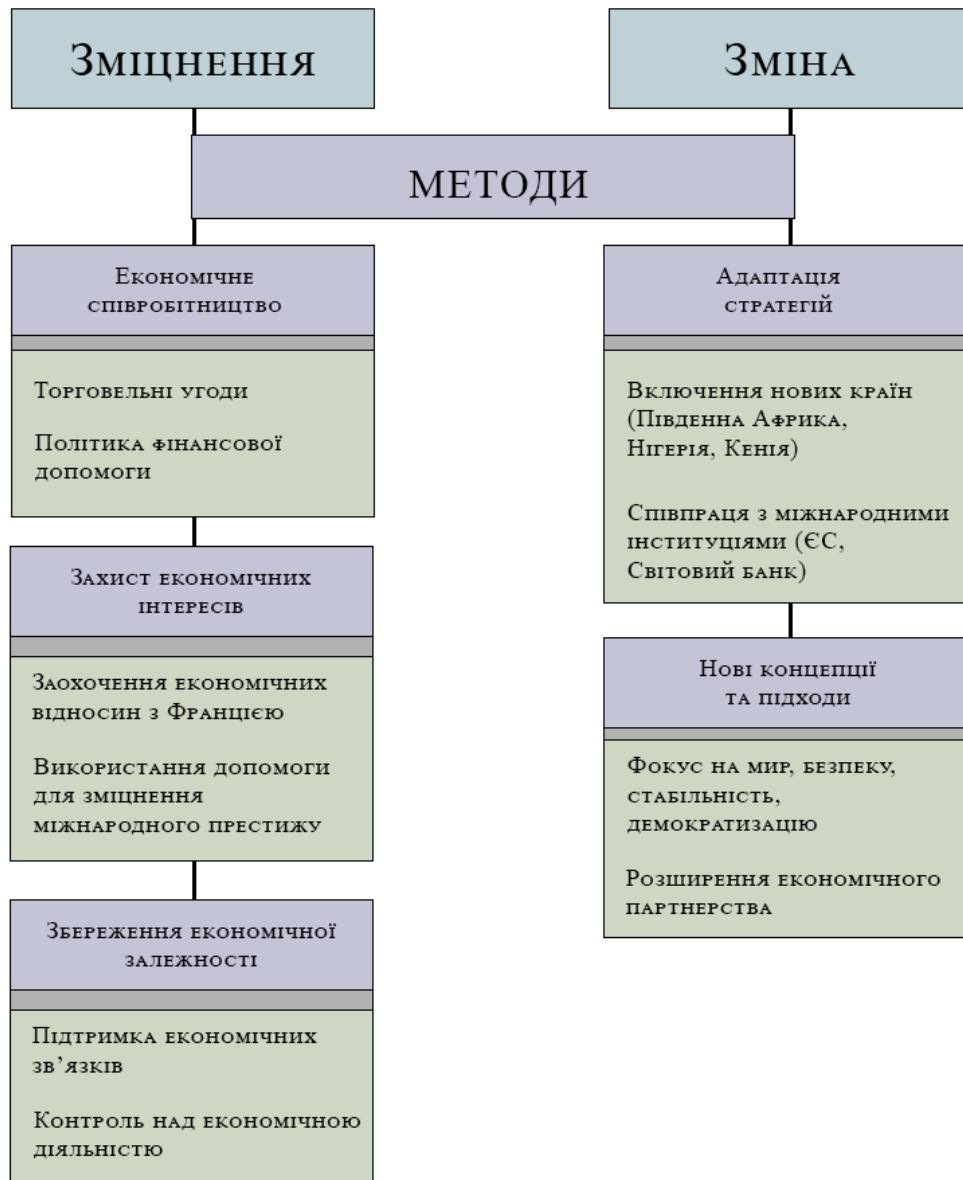

Рис. 2.1 Схема зміцнення та зміни колоніальних зв'язків Франції з африканськими країнами через економічну дипломатію [21]

Таким чином, економічна дипломатія зіграла подвійну роль як у зміцненні традиційних колоніальних зв'язків, зберігаючи економічний вплив і залежність, так і в зміні цих зв'язків шляхом пристосування до нових економічних реалій та взаємодії з більш широким колом африканських країн за межами історичних колоніальних рамок. Також Економічна дипломатія через такі ініціативи, як підтримка підприємництва та малого та середнього бізнесу, відіграла ключову роль у зміцненні французьких колоніальних зв'язків в Африці шляхом сприяння економічному співробітництву, торговельним

угодам та політикам фінансової допомоги, які були спрямовані на підтримку та поглиблення економічних відносин між Францією та її колишніми колоніями. на континенті.

2.2. Розвиток економіко-дипломатичних відносин Франції з країнами Африки

Оскільки основний фокус у роботі приділений економіко-дипломатичним відносинам Франції з країнами Африки, то доцільно розглядати в основному країни зони інтересів Франції у Африці, а саме колишні її колонії на континенті, або країни зони Колоніального Франку (CFA).

Початок розвитку економіко-дипломатичних відносин Франції з країнами Африки ще з 17 століття, з моменту становлення перших колоніальних режимів. Основний період експансії припав на 19 століття. У 1830 році Франція вторглася в османський Алжир, ознаменувавши початок свого колоніального проекту в Північній Африці. Протягом наступних десятиліть Франція встановила протекторати в Тунісі та Марокко та завоювала території в Західній та Екваторіальній Африці під час «боротьби за Африку».

На відміну від британських колоній, де часто підтримувалися місцеві структури влади, французи прагнули безпосередньо контролювати населення Західної Африки. Французькі колонізатори почали розглядати свої африканські території як звичайні «заморські провінції» і мали на меті асимілювати їх у Франції. Це знайшло відображення у французькій політиці «асиміляції» в Західній Африці, яка прагнула зробити регіон невід'ємною частиною Франції [22].

Фактичне завоювання внутрішньої частини Африки було здійснено переважно французькими військовими. Такі губернатори, як Луї Фейдерб у Сенегалі, вели експансіоністські кампанії, укладаючи договори з африканськими лідерами з позиції військової сили. Французи зіткнулися з

опором могутніх африканських держав, таких як імперія Тукулер та імперія Васулу під проводом Саморі Туре, але зрештою перемогли завдяки більшій вогневій потужності та технологічності їх озброєння.

Таблиця 2.2

Еволюція формування французьких колоній.

Період	Колонізовані території	Ресурси, які Франція отримувала від колоній під час цього періоду
16-19 століття	Сенегал, Берег Слонової Кістки, Гвінея, Габон, Конго, Мадагаскар, Алжир, Туніс	Раби, слонова кістка, золото, гума, пальмова олія, деревина
Кінець 19 - початок 20 століття	Нігер, Чад, Центральноафриканська Республіка, Малі, Буркіна-Фасо, Бенін, Того, Камерун, Екваторіальна Гвінея, Джибуті	Гума, пальмова олія, какао, бавовна, арахіс, кава
Середина 20 століття	Марокко, Туніс, Алжир, Мавританія, Малі, Нігер, Чад, Центральноафриканська Республіка, Сенегал, Гвінея, Берег Слонової Кістки, Буркіна-Фасо, Бенін, Того, Камерун, Габон, Конго, Мадагаскар, Коморські острови, Сейшельські острови	Нафта, уран, фосфати, боксити, алмази, деревина, какао, кава
Післяколонізаційний період (1960-1970 рр.)	Більшість колоній отримала незалежність у 1960 році (Туніс та Марокко у 1956), Виключенням є Алжир, який став незалежним в 1962 році після восьми років війни за незалежність з Францією	Франція залишила за собою значний економічний вплив і фактично контроль над ресурсами. Перелік ресурсів не змінився

Створено автором за джерелом [22; 23]

У таблиці Французька колоніальна імперія в Африці почалася в 16 столітті і проіснувала до початку 1960-х років. Франція заснувала колонії та торгові пункти в різних частинах Африки, включаючи Сенегал, Мадагаскар, Маскаренські острови та Північну Африку.

Початкова французька колонізація в Африці була зосереджена на плантаційній економіці та рабській праці. Французька Ост-Індська компанія створила поселення в Сенегалі, починаючи з 1626 року, із заснуванням Сен-

Луїса в 1659 році та Горе в 1677 році. Перше поселення на Мадагаскарі почалося в 1642 році з заснування форту Дофін.

Французька колонізація була мотивована бажанням забезпечити доступ до природних ресурсів, таких як гуміарабик і арахіс, а також контролювати работоргівлю. Вони віддавали пріоритет розвитку експортоорієнтованого виробництва, тоді як місцева промисловість залишалася нерозвиненою.

Наприкінці 19-го століття Франція розширила свій вплив у Північній Африці, встановивши протекторат у Тунісі в 1881 році. На початку 20-го століття французький контроль розширився і охопив більшу частину Північної, Західної та Центральної Африки, включаючи сучасну Мавританію, Сенегал, Гвінея, Малі, Кот-д'Івуар, Бенін, Нігер, Чад, Центральноафриканська Республіка, Республіка Конго, Габон, Камерун, Джибуті та Мадагаскар.

У рамках боротьби за Африку Франція мала на меті встановити безперервну вісь захід-схід через континент, на відміну від запропонованої британською віссю північ-південь. Це призвело до напруженості у відносинах з Британією, особливо під час інциденту у Фашоді 1898 року [23; 24;].

У 1895 році французький уряд офіційно створив федерацію Французька Західна Африка, що складається з восьми колоніальних територій. Аж до закінчення Другої світової війни майже жоден з африканців, які проживали в колоніях, не був громадянином Франції. Швидше, вони були «французькими підданими» без прав. Після Другої світової війни з'явилися нові й більш організовані форми опору, оскільки освітлені на Заході реформатори, націоналісти та профспілки наполягали на більш справедливому розподілі влади. Після конституційного референдуму 1958 року майже всі французькі території в Африці на південь від Сахари заявили про незалежність до 1962 року.

Деколонізація в Північній Африці відбулася раніше, коли Туніс і Марокко отримали незалежність у 1950-х роках. Алжир отримав незалежність у 1962 році після тривалої та жорстокої війни. Хоча офіційне правління Франції

закінчилося до 1962 року, зв'язки, які воно створило, продовжують формувати відносини між Францією та її колишніми колоніями [25; 26; 27].

У таблиці 2.2 також показані зміни ресурсних пріоритетів Франції відносно своїх Африканських колоній за увесь час контролю. Також для наочності на рис. 2.1 відображено географічне розташування основних цінних ресурсів та портів у Французьких африканських колоніях.

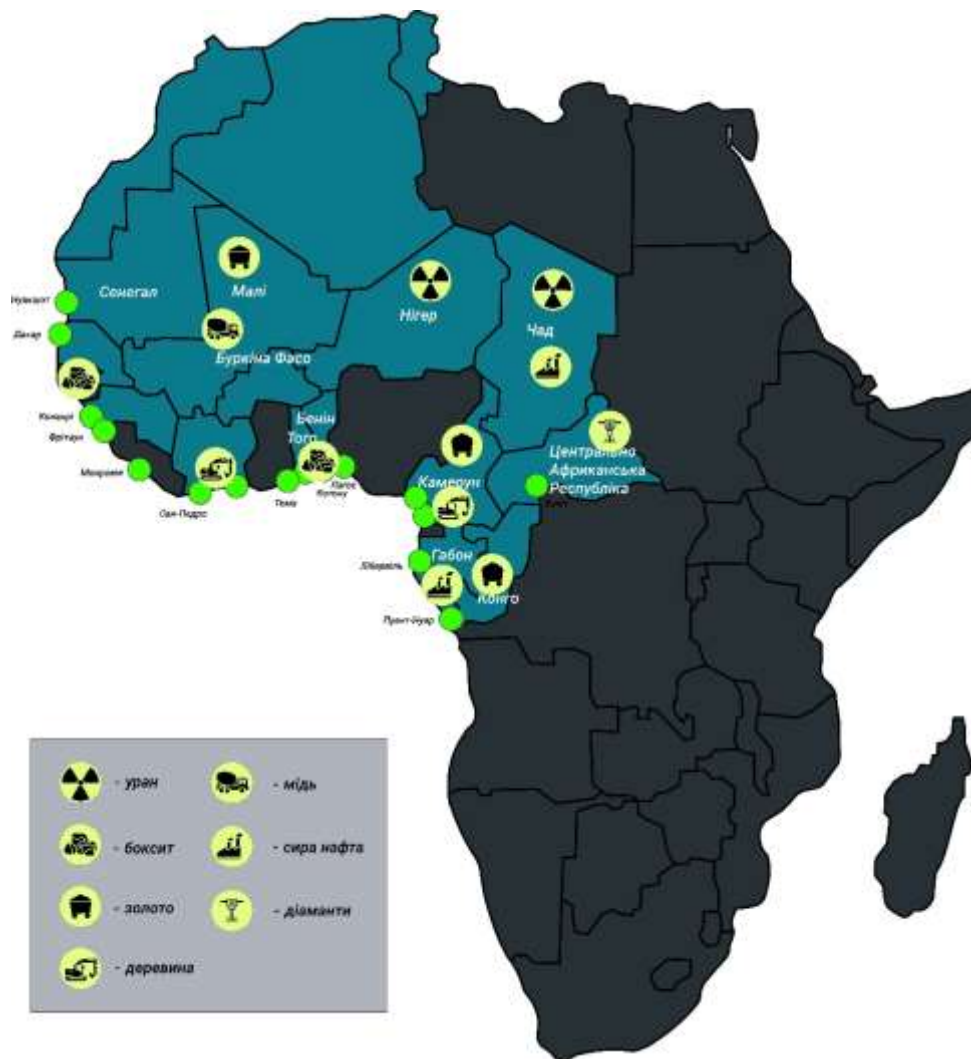

Рис. 2.1. Французькі колонії в Африці, та розташування їх основних ресурсів і портів. [22]

За період від 16-го до 19-го століття Франція здебільшого витягувала ресурси з Африки, такі як раби, слонова кістка, золото, гума, пальмова олія та деревина. Ці ресурси були в основному сировинними та промисловими, і використовувалися для забезпечення французької економіки та промисловості.

У кінці 19-го та на початку 20-го століття, разом з розвитком промисловості та змінами у світовій торгівлі, Франція розширила свої колонії на території, де були багатіше гума, пальмова олія, какао, бавовна, арахіс та кава. Ці ресурси були важливими для розвитку промисловості та економіки Франції, оскільки вони використовувалися як сировинний матеріал для різних галузей промисловості.

У середині 20-го століття, коли відбувалася деколонізація, Франція стала активно використовувати колонії як джерело важливих ресурсів, таких як нафта, уран, фосфати, боксити, алмази, а також какао та кави. Ці ресурси стали ключовими для підтримки економіки Франції, особливо в умовах зростаючої конкуренції на світовому ринку та змін у геополітичному ландшафті.

У післяколонізаційний період Франція зберігала економічний вплив та фактичний контроль над ресурсами в колоніях, Тож Франція продовжувала використовувати ці ресурси для забезпечення свого економічного розвитку [26; 27; 28].

Французький експорт до Африки, особливо її колишніх колоній, зазнав значних змін протягом багатьох років. За останні два десятиліття французький експорт в Африку подвоївся, досягнувши 29 мільярдів доларів. Однак, незважаючи на ці збільшення, частка ринку Франції в Африці зменшилася через збільшення загального розміру ринку в чотири рази, що призвело до скорочення частки ринку Франції вдвічі за 20 років. На це зменшення частки ринку вплинуло зростання інших гравців, таких як Китай, які виявляли зростаючий інтерес до Африки, надаючи значні позики на розвиток інфраструктури та збільшуючи свій капітал у всьому регіоні.

На основі таблиці 2.4, яка відображає обсяги експорту різних країн з 2016 по 2023 рік, можна зробити кілька ключових висновків щодо загальних тенденцій і специфічних змін для кожної країни. Особливу увагу заслуговує Франція, яка демонструє стабільні та конкурентні показники експорту в порівнянні з іншими країнами.

Китай є явним лідером за обсягами експорту, показуючи значний приріст з 78,94 у 2016 році до вражаючих 171,35 млрд. дол. США у 2023 році. Такий стрімкий ріст, особливо з 2021 по 2023 рік, свідчить про зростання економічного потенціалу Китаю та його домінування на світовому ринку. США демонструють стабільні показники з певними коливаннями, досягаючи максимуму в 34,90 млрд. дол. США млрд у 2022 році, після чого спостерігається спад до 30,81 млрд. дол. США у 2023 році.

Таблиця 2.4.

Основні експортери в країни Африки, у млрд. дол. США за 2016-2023 рр.

Експортери	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Китай	78,94	78,70	89,42	95,76	96,07	110,17	128,53	171,35
США	27,69	27,73	30,83	31,58	26,19	29,37	34,90	30,81
ПАР	22,74	22,77	24,46	22,77	20,65	25,59	28,49	30,08
Франція	27,75	25,91	29,33	30,43	25,31	26,93	30,73	29,27
Німеччина	28,11	27,89	26,10	25,51	21,31	23,58	24,14	29,08
Італія	20,27	21,93	22,07	20,46	16,76	18,77	21,61	21,77
Іспанія	18,40	20,31	21,37	19,65	17,00	20,01	20,76	21,64
Турція	12,88	12,30	15,56	17,49	15,98	19,77	22,45	21,37
Бельгія	11,62	11,53	12,56	11,41	10,23	15,98	20,59	19,94
Нідерланди	12,06	11,50	13,75	12,04	12,52	15,22	17,92	16,41
Бразилія	9,02	10,55	9,71	8,70	8,73	9,59	12,57	13,00
Республіка Корея	15,68	9,16	11,52	8,15	5,95	8,00	15,55	11,97
Сполучене Королівство	12,04	11,46	12,47	11,60	8,66	9,08	10,17	10,64
Японія	12,18	10,64	10,83	10,66	8,60	9,66	9,74	10,10
Сингапур	6,34	3,78	6,07	4,31	4,30	4,21	5,40	8,69
Індія	22,61	23,10	25,64	30,28	26,62	35,73	44,53	7,91

Джерело [29]

Південна Африка також показує поступове зростання експорту з 22,74 млрд. дол. США у 2016 році до 30,08 млрд. дол. США у 2023 році. Це свідчить про стабільне поліпшення економічних показників цієї країни.

У той час, як показники експорту Франції залишаються майже стабільними протягом аналізованого періоду, з невеликими коливаннями між 25,91 млрд. дол. США у 2017 році та 30,73 млрд. дол. США. у 2022 році. У порівнянні з іншими великими європейськими економіками, такими як Німеччина та Італія, Франція демонструє стабільність і помірне зростання. Наприклад, Німеччина мала зниження до 21,31 експорту у 2020 році, після чого показала відновлення до 29,08 млрд. дол. США експорту у 2023 році. Італія та Іспанія також мали схожі коливання, але їхні показники не досягали рівня стабільності, який демонструвала Франція.

Франція залишається однією з провідних європейських економік, незважаючи на виклики, такі як глобальні економічні кризи та пандемія COVID-19. У 2023 році її експорт становив 29,27 млрд. дол. США що є досить високим показником порівняно з іншими країнами. Це свідчить про стійкість французької економіки та її здатність адаптуватися до змінних умов на світовому ринку.

Варто також зазначити, що деякі країни, такі як Індія, показали нестабільні результати, особливо різке падіння у 2023 році після значного зростання в попередні роки. Це підкреслює важливість стабільності та передбачуваності в економічній політиці, чого вдалося досягти Франції.

Загалом, аналіз таблиці показує, що Франція займає важливе місце серед експортерів у африканський регіон. Її стабільні показники експорту вказують на надійність і конкурентоспроможність французької економіки. У порівнянні з іншими країнами, Франція демонструє здатність підтримувати високий рівень експорту навіть у складні часи, що робить її ключовим гравцем на світовому економічному ринку. Проте у загальній картині експорту у Африку, Франція стрімко програє Китаю у обсягах. Це свідчить про подальше зростаючий

інтерес Китаю до африканського ринку, а зниження експорту Франції після 2022 року спричинено її поступовою втратою своїх позицій на ринку.

Також відносини між Францією та її колишніми колоніями в останні роки дедалі більше загострюються, оскільки військові режими в регіоні Сахель, такі як Нігер і Буркіна-Фасо, ведуть боротьбу з французьким впливом у регіоні. Це також негативно впливає і на торгівлю з сусідами в інших колишніх французьких колоніях і за їх межами. І це загострення має негативний вплив на подальшу торгівлю з Францією.

Незважаючи на ці зміни, Франція залишається ключовим гравцем на африканському ринку з сильними соціальними та економічними зв'язками, що об'єднують країни, зокрема через ділові угоди та спільну французьку мову.

Основні експортні товари Франції в Африку включають агропродовольчу продукцію, машини, текстиль і хімічну продукцію. Зокрема, французький експорт агропродовольчої продукції до деяких африканських країн у 2018 році склав 1,5 мільярдів євро. Крім того, Франція має значні торгові відносини з Центральноафриканською Республікою, експортуючи в країну такі продукти, як тенти, намети, вітрила, збірні будівлі та солод. Цей експорт підкреслює різноманітність товарів, якими Франція торгує з африканськими країнами, демонструючи важливість цих економічних зв'язків між Францією та Африкою.

Африканський імпорт із Франції, особливо її колишніх колоній, зазнав значних змін з часів колоніальної ери. Незважаючи на те, що Франція залишається важливим торговим партнером, її частка на ринку зменшилася за останні десятиліття через зростання інших іноземних інвесторів, таких як Китай.

Аналіз імпорту з Франції країнами зони СФА з 2016 по 2023 роки за даними з таблиці 2.5 виявляє декілька значущих тенденцій і змін. Перш за все, важливо зазначити, що загальні обсяги імпорту варіюються між різними країнами, з помітним зростанням у деяких випадках та зниженням у інших. Розглянемо кожну країну окремо, щоб виділити основні тенденції [29].

Кот-д'Івуар демонструє стабільне зростання імпорту з Франції протягом аналізованого періоду. Починаючи з 1 073,7 млн євро у 2016 році, імпорт досягає піку в 2021 році з 1 395,9 млн євро, хоча потім злегка знижується до 1 365,2 млн євро у 2023 році. Це свідчить про міцні торговельні зв'язки з Францією, а також про економічну стабільність та зростання Кот-д'Івуару.

Таблиця 2.5.

Імпорт Французьких товарів до країн зони СФА у млн. Євро за 2016-2023 рр.

Країна	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Кот-д'Івуар	1 073,7	1 181,6	1 100,5	1 103,7	1 129,1	1 395,9	1 425,2	1 365,2
Сенегал	760,3	758,9	820,7	1 072,2	802,7	822,1	967,3	1 011,9
Габон	468,1	431,8	458,9	457,6	402,3	408,2	536,5	588,0
Камерун	630,9	537,6	504,9	519,8	521,0	542,6	641,4	574,1
Республіка Конго	520,1	331,0	303,1	287,3	256,0	253,1	329,2	366,6
Малі	367,0	331,2	341,2	334,5	371,1	411,6	367,0	343,8
Буркіна-Фасо	233,1	250,4	270,4	264,3	323,1	305,9	369,2	320,5
Бенін	213,9	182,9	222,7	162,8	179,1	229,0	240,7	248,8
Того	296,0	304,8	239,3	168,7	182,8	196,0	223,0	225,0
Чад	109,7	86,9	77,3	86,1	89,4	70,7	79,7	117,1
Нігер	128,8	150,3	108,4	127,2	119,1	110,8	114,4	78,0
Центральноафриканська Республіка	35,1	28,9	29,7	34,2	41,5	34,9	30,7	29,5
Екваторіальна Гвінея	43,0	29,5	45,3	33,1	22,4	17,8	22,6	26,0
Гвінея-Бісау	4,9	3,4	3,3	5,3	3,8	4,0	4,9	4,8

Джерело [30]

Сенегал також показує позитивну динаміку імпорту, з помітним стрибком у 2019 році до 1 072,2 млн євро з попередніх 820,7 млн євро у 2018 році. Хоча у 2020 році спостерігається спад до 802,7 млн євро, з 2021 року знову відбувається зростання, досягнувши 1 011,9 млн євро у 2023 році. Це свідчить

про відновлення економіки після пандемії та стабільний попит на французькі товари.

Габон показує злегка нестабільну, але загалом позитивну тенденцію з 2016 по 2023 роки. Починаючи з 468,1 млн євро у 2016 році, імпорт знизився до 402,3 млн євро у 2020 році, але потім поступово зріс до 588,0 млн євро у 2023 році. Це може бути пов'язано з коливаннями в економічній ситуації країни, а також з впливом глобальних економічних чинників.

Камерун демонструє відносно стабільний рівень імпорту з незначними коливаннями. Імпорт залишався у межах від 504,9 млн євро до 630,9 млн євро протягом аналізованого періоду. Пік імпорту спостерігається у 2016 році (630,9 млн євро) та у 2022 році (641,4 млн євро), але у 2023 році відбулося зниження до 574,1 млн євро. Це вказує на стабільні, хоча і незначно коливні економічні відносини з Францією.

Республіка Конго показує тенденцію до зниження імпорту з 2016 по 2020 роки, від 520,1 млн євро до 256,0 млн євро. Проте з 2021 року відзначається відновлення, досягнувши 366,6 млн євро у 2023 році. Це свідчить про поступове відновлення економіки після значного спаду.

Малі демонструє відносно стабільний імпорт протягом аналізованого періоду, з невеликим зростанням у 2020 році до 371,1 млн євро. Однак з 2021 року імпорт знижується, досягнувши 343,8 млн євро у 2023 році. Це може свідчити про певні внутрішні економічні труднощі.

Буркіна-Фасо демонструє зростання імпорту з 233,1 млн євро у 2016 році до піку в 369,2 млн євро у 2022 році. У 2023 році спостерігається деяке зниження до 320,5 млн євро, але загальна тенденція все ж таки позитивна.

Бенін та Того демонструють коливання у своїх обсягах імпорту з Франції. Для Беніну максимальний імпорт відзначається у 2022 році (240,7 млн євро), а для Того — у 2017 році (304,8 млн євро). В обох випадках спостерігається відносно стабільний рівень з деякими знижками у певні роки.

Чад, Нігер, Центральноафриканська Республіка, Екваторіальна Гвінея та Гвінея-Бісау демонструють низькі та відносно стабільні рівні імпорту з

Франції протягом аналізованого періоду. Для цих країн обсяги імпорту зазвичай не перевищують 100 млн євро, за винятком Чаду у 2023 році (117,1 млн євро).

Загалом, аналіз імпорту з Франції країнами зони СФА показує різноманітні тенденції, які відображають як економічну ситуацію в окремих країнах, так і їхні торговельні відносини з Францією. Незважаючи на деякі коливання, більшість країн демонструють стабільність або зростання імпорту, що вказує на міцні економічні зв'язки та постійний попит на французькі товари.

На імпорт впливають особливі зв'язки між Францією та її колишніми колоніями в Африці на південь від Сахари, відомі як (Françafrique), вплинули на постколоніальну торгівлю. Однак зростаюча неприязнь до Франції та конкуренція з боку інших іноземних інвесторів, таких як Китай, сприяли зменшенню частки ринку Франції [30].

У 2023 році Франція залишалася основним торговим партнером для своїх колишніх колоній у франкомовній Африці, а французькі підприємства входили до трьох основних джерел імпорту в більшості з 15 основних із 18 країн. Однак динаміка торгівлі Франції в Африці на південь від Сахари за останні роки змінилася, завдяки сплеску партнерства з англомовними країнами, такими як Нігерія, Ангола та Південна Африка.

Нігерія стала провідним торговим партнером Франції на південь від Сахари, на яку припадає 20% комерційних обмінів у 2022 році. Торік обсяг торгівлі між двома країнами сягнув 5,9 мільярда доларів США, причому основним рушієм був експорт нафти з Нігерії до Франції. Хоча в 2022 році Нігерія імпортувала з Франції товарів на 641 мільйон доларів США, її торговельний баланс залишається значно профіцитним і становить понад 4,5 мільярда доларів.

Франція також імпортує нафту та природний газ з Анголи, причому це становлять 99% французького імпорту з Луанди, який оцінюється в 4,2 мільярда доларів у 2022 році. Південна Африка є ще одним великим

торговельним партнером для Франції, де мінеральне паливо є основним імпортом.

Незважаючи на ці зміни, Франція продовжує підтримувати тісні економічні зв'язки зі своїми колишніми колоніями в Західній Африці, зокрема через Західноафриканський економічний і валютний союз (ЗАЕМС). Кот-д'Івуар і Сенегал, обидва члени ЗАЕМС, входять до трійки найбільших торговельних партнерів Франції в Африці на південь від Сахари, при цьому Абіджан імпортував французьку продукцію на 1,5 мільярда доларів у 2022 році [31; 32].

Аналіз експорту країн зони СФА до Франції з 2016 по 2023 роки за даними таблиці 2.6 показує різні тенденції для кожної країни. Це відображає як економічні умови в самих країнах, так і їхні торговельні відносини з Францією. Розглянемо детальніше експортні потоки кожної країни за цей період.

Таблиця 2.6.

Експорт країн зони СФА до Франції 2016-2023 у млн. Євро

Країна	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Кот-д-Івуар	787,6	842,3	819,3	940,3	902,0	868,1	1 053,3	996,4
Камерун	277,1	479,1	363,4	225,9	234,2	259,8	1 005,8	916,3
Чад	91,8	8,7	47,6	73,1	287,3	168,9	397,5	414,5
Габон	153,0	112,3	148,1	139,8	104,8	161,4	310,4	310,5
Екваторіальна Гвінея	44,8	145,1	12,2	3,4	0,2	106,3	189,4	189,6
Нігер	220,0	238,7	5,2	51,3	35,7	166,4	145,0	170,4
Сенегал	75,8	88,1	91,2	79,7	74,8	76,5	90,8	76,0
Конго	41,8	39,2	34,9	25,2	39,8	56,7	31,8	52,1
Того	10,6	15,7	19,7	111,2	24,7	27,9	48,0	42,8
Буркіна-Фасо	18,4	22,9	20,1	22,8	24,2	20,6	28,6	21,7
Малі	10,8	9,6	9,0	9,7	9,8	7,9	16,6	20,3
Бенін	4,4	3,1	2,4	2,1	5,9	10,6	17,2	11,8
ЦАР	5,6	3,2	5,2	5,2	4,5	6,4	6,1	7,1
Гвінея-Бісау	0,0	2,6	0,1	0,3	0,0	0,3	0,1	0,2

Джерело [30]

Кот-д'Івуар демонструє стабільний та значний рівень експорту до Франції протягом усього аналізованого періоду. Починаючи з 787,6 млн євро у 2016 році, експорт досягає піку у 2022 році з 1 053,3 млн євро, після чого трохи зменшується до 996,4 млн євро у 2023 році. Ця тенденція свідчить про міцні економічні зв'язки між Кот-д'Івуаром і Францією та постійний попит на івуарійські товари на французькому ринку.

Камерун показує значні коливання в обсягах експорту до Франції. Після різкого зростання у 2017 році до 479,1 млн євро, експорт значно зменшується у 2019 році до 225,9 млн євро, але знову стрімко зростає у 2022 році до 1 005,8 млн євро. У 2023 році спостерігається незначне зниження до 916,3 млн євро. Такі коливання можуть бути обумовлені змінами в основних експортних продуктах країни або внутрішніми економічними чинниками.

Чад демонструє дуже нестабільний експорт до Франції. Зокрема, спостерігається різке падіння з 91,8 млн євро у 2016 році до 8,7 млн євро у 2017 році, після чого експорт коливається між 47,6 млн євро і 414,5 млн євро. Такі коливання можуть бути пов'язані з нестабільністю у видобутку та експорті основних товарів Чаду, таких як нафта.

Габон показує поступове зростання експорту з 153,0 млн євро у 2016 році до 310,5 млн євро у 2023 році. Хоча у деякі роки спостерігаються зниження (наприклад, у 2020 році до 104,8 млн євро), загальна тенденція все ж таки є позитивною, що вказує на зміцнення торговельних відносин та підвищення конкурентоспроможності габонських товарів на французькому ринку.

Екваторіальна Гвінея також демонструє значні коливання в експорті, від максимуму в 145,1 млн євро у 2017 році до мінімуму в 0,2 млн євро у 2020 році. Однак у 2021 році експорт знову значно зростає до 106,3 млн євро і стабілізується на рівні близько 189 млн євро у 2022-2023 роках.

Нігер демонструє різкі коливання в експорті до Франції, з максимальним показником у 238,7 млн євро у 2017 році та мінімумом у 5,2 млн євро у 2018 році. Після цього експорт відновлюється до 170,4 млн євро у 2023 році. Такі

зміни можуть бути пов'язані з нестабільністю у видобутку та експорті урану, основного експортного товару Нігеру.

Сенегал зберігає відносно стабільний рівень експорту, з незначними коливаннями між 75,8 млн євро у 2016 році та 90,8 млн євро у 2022 році. У 2023 році експорт трохи зменшується до 76,0 млн євро, що вказує на стабільні, але незначні зміни в економічних відносинах з Францією.

Конго та Того демонструють різні тенденції. Для Конго експорт коливається від 41,8 млн євро у 2016 році до 52,1 млн євро у 2023 році, зі значним падінням у деякі роки. Того ж показує значне зростання експорту у 2019 році до 111,2 млн євро, хоча загалом рівень експорту є невисоким і стабілізується на рівні близько 42,8 млн євро у 2023 році.

Буркіна-Фасо, Малі, Бенін, Центральноафриканська Республіка та Гвінея-Бісау демонструють низький та відносно стабільний рівень експорту до Франції. Для цих країн обсяги експорту зазвичай не перевищують 30 млн євро, з незначними коливаннями, що вказує на обмежені експортні можливості та слабкі торговельні зв'язки з Францією [30].

Загалом, аналіз експорту країн зони СФА до Франції показує, що хоча деякі країни демонструють стабільне зростання експорту, інші стикаються з значними коливаннями. Це свідчить про різні економічні умови та різний рівень розвитку торговельних відносин з Францією.

Аналізуючи динаміку торгового балансу Франції з країнами зони СФА за період 2016-2023 років, представлену на рис. 2.4 можна виділити кілька важливих тенденцій і змін. Торговий баланс, що показує різницю між експортом і імпортом, є важливим індикатором економічних відносин між країнами. Розглянемо детальніше ці взаємовідносини для кожної країни.

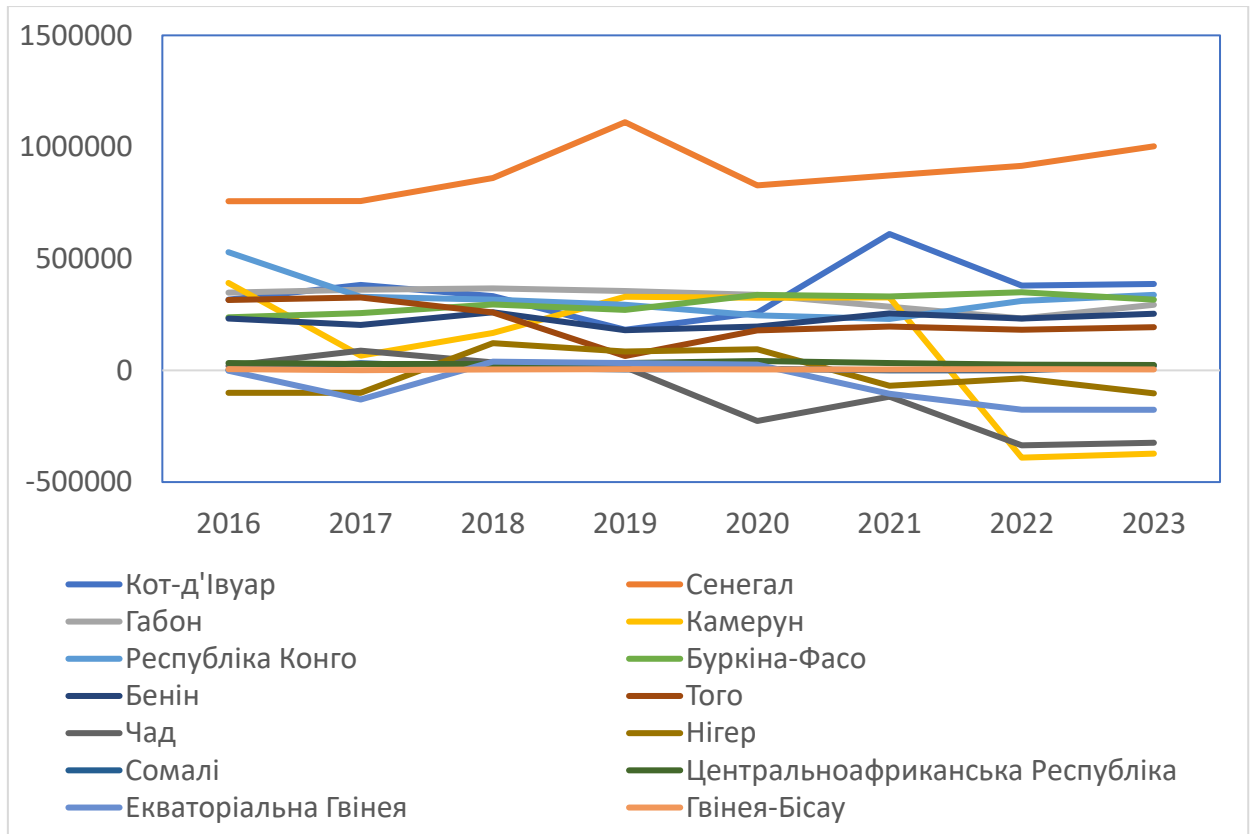

Рис. 2.4. Торговий баланс Франції з країнами зони CFA у 2016-2023 роках у млн. Євро [29]

Кот-д'Івуар демонструє позитивний торговий баланс протягом усього періоду з 2016 по 2023 роки, що вказує на стабільні та вигідні економічні відносини для Франції. Від 316,6 млн євро у 2016 році, торговий баланс зростає до піку в 2021 році (610,6 млн євро), після чого знижується до 387,3 млн євро у 2023 році. Цей спад може свідчити про збільшення імпорту з Кот-д'Івуару або зменшення французького експорту.

Сенегал також показує позитивний торговий баланс протягом усього періоду, з особливо значним збільшенням у 2019 році до 1,11 млрд євро. Хоча спостерігалися коливання у 2020 році (828,8 млн євро), баланс залишається стабільно високим до 2023 року (1,00 млрд євро), що вказує на значні обсяги французького експорту до Сенегалу.

Габон демонструє дещо стабільний позитивний торговий баланс, коливаючись між 338,3 млн євро у 2020 році і 293,0 млн євро у 2023 році. Це вказує на стабільні експортні відносини з Францією, хоча є тенденція до

зниження позитивного балансу, що може бути пов'язано з коливаннями в експорті габонських товарів.

Камерун показує значні коливання в торговому балансі. З 391,6 млн євро у 2016 році, торговий баланс суттєво зменшується до 66,0 млн євро у 2017 році, після чого знову зростає до 329,1 млн євро у 2019 році. Проте з 2022 року баланс стає негативним, досягаючи -390,7 млн євро і -373,1 млн євро у 2023 році. Це може свідчити про зростання імпорту з Камеруну до Франції або зниження експорту французьких товарів до Камеруну, що впливає на загальний торговий баланс.

Республіка Конго демонструє позитивний торговий баланс, хоча й зі зменшенням обсягів з 529,2 млн євро у 2016 році до 230,4 млн євро у 2021 році. З 2022 року спостерігається деяке відновлення, і у 2023 році баланс становить 338,3 млн євро. Це вказує на стабільні експортно-імпортні відносини, з невеликим зростанням обсягів торгівлі останніми роками.

Буркіна-Фасо показує стабільний позитивний торговий баланс з незначними коливаннями. Починаючи з 237,6 млн євро у 2016 році, баланс зростає до піку в 2022 році (349,9 млн євро), після чого трохи знижується до 316,3 млн євро у 2023 році. Це вказує на стійкі експортно-імпортні відносини з Францією.

Бенін демонструє аналогічну тенденцію зі стабільним позитивним балансом, варіюючи від 203,0 млн євро у 2017 році до 260,2 млн євро у 2018 році, з подальшим стабільним рівнем близько 250 млн євро у 2023 році. Це вказує на стійкі економічні відносини з Францією з невеликими коливаннями.

Того демонструє нестабільний торговий баланс, з помітними коливаннями. Після високого позитивного балансу в 2017 році (326,4 млн євро), баланс значно знижується у 2019 році до 64,4 млн євро, але стабілізується на рівні близько 180 млн євро у 2022-2023 роках. Це свідчить про нестабільність у торговельних відносинах, можливі зміни у структурі експорту або імпорту.

Чад демонструє значний негативний торговий баланс з 2020 року. Після позитивних показників у попередні роки, баланс стає негативним і досягає - 324,3 млн євро у 2023 році. Це вказує на значне збільшення імпорту з Франції до Чаду або суттєве зменшення експорту чадських товарів до Франції.

Нігер показує переважно негативний торговий баланс, за винятком кількох років, коли баланс був позитивним (наприклад, 121,9 млн євро у 2018 році). Однак, у 2023 році баланс знову стає негативним (-102,9 млн євро), що свідчить про слабкі експортні можливості Нігеру або значне збільшення імпорту.

Сомалі демонструє стабільно низькі обсяги торгівлі з Францією, з незначними позитивними показниками торгового балансу, які коливаються від 906 тис. євро у 2016 році до 20,4 млн євро у 2023 році. Це вказує на дуже обмежені торговельні відносини між двома країнами.

Центральноафриканська Республіка має стабільний, але незначний позитивний торговий баланс, варіюючи між 24,1 млн євро у 2023 році і 42,0 млн євро у 2020 році. Це вказує на обмежені обсяги торгівлі між країнами.

Екваторіальна Гвінея демонструє нестабільний і переважно негативний торговий баланс. З від'ємними показниками у більшості років (наприклад, - 175,8 млн євро у 2023 році), що свідчить про більший імпорт французьких товарів порівняно з експортом до Франції.

Гвінея-Бісау має дуже низькі обсяги торгівлі з Францією з незначними позитивними показниками торгового балансу, варіюючи від 835 тис. євро у 2017 році до 4,9 млн євро у 2023 році, що свідчить про обмежені економічні відносини.

Таким чином, аналізуючи динаміку торгового балансу Франції з країнами зони СФА, можна зробити висновок, що Франція має стабільні і вигідні торговельні відносини з більшістю країн, хоча деякі країни, такі як Камерун, Чад і Екваторіальна Гвінея, демонструють значні негативні тенденції. Це вказує на необхідність коригування торговельних стратегій і покращення економічних зв'язків для досягнення балансу в торгівлі.

Не менш важливішими за торговий зв'язок, у економічній дипломатії є інвестиції, що надходять з боку Франції і також є важливим інструментом впровадження французьких інтересів у країнах Африки.

Французькі компанії відіграють значну роль в економіці африканських країн, особливо в країнах, які раніше були французькими колоніями. Незважаючи на виклики з боку інших іноземних інвесторів, таких як Китай, французькі фірми зберегли сильну присутність у різних секторах по всьому континенту.

Економічні інтереси Франції в Африці залишаються важливими після закінчення холодної війни. Понад 40 000 французьких компаній працюють в Африці, включаючи великі транснаціональні компанії, такі як (TotalEnergies), (Areva) або (Vinci). Французький експорт в Африку зріс з 13 мільярдів доларів до 29 мільярдів за останні 20 років, а французькі прямі іноземні інвестиції зросли більш, ніж вдесятеро, з 5,9 мільярдів євро в 2000 році до 62 мільярдів у 2021 році. Однак частка ринку Франції різко скоротилася з початку 2000-х років, з 7% у 2005 році до 4% у 2015 році, оскільки загальний розмір ринку зріс учетверо.

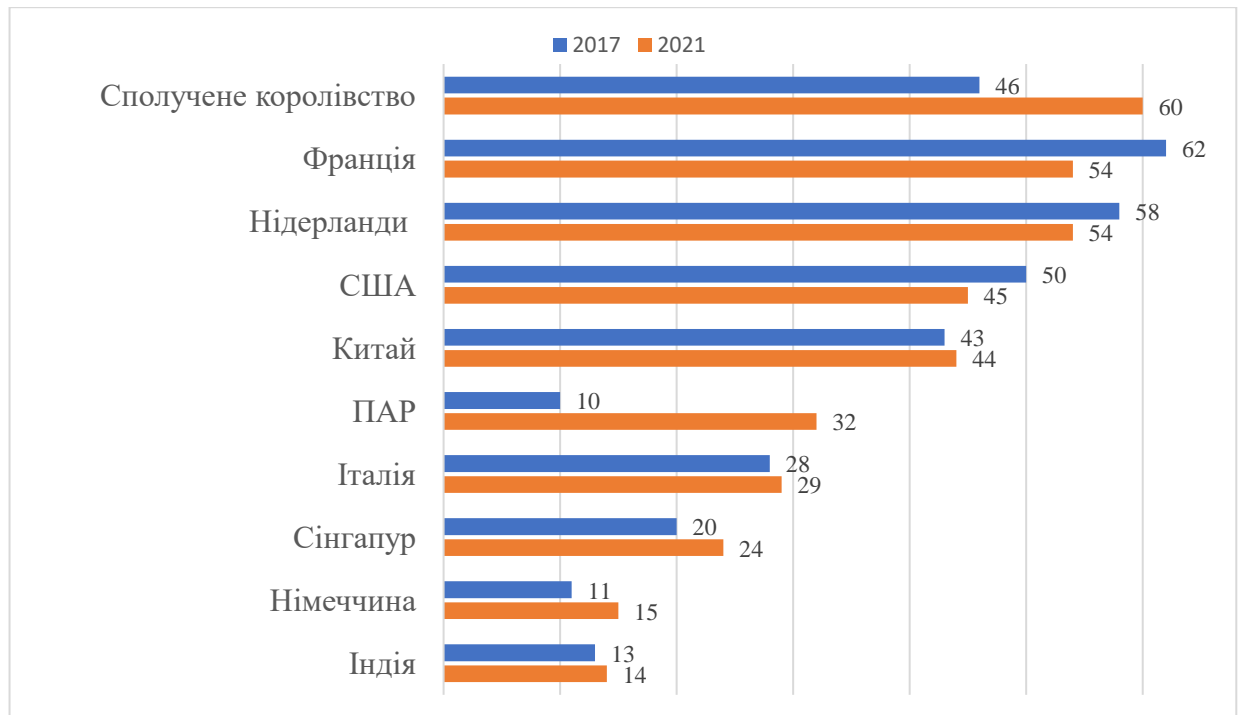

Рис. 2.5. Основні ініціатори ПІІ в Африку у 2017 та 2021, млрд. дол. США [34]

За даними рисунку 2.6, Франція розгорнула значну інвестиційну діяльність у африканському регіоні, поступившись місцем у 2017 році лише Сполученому Королівству. Порівняння обсягу ПІІ 2017 та 2021 року дає розуміння того, що незважаючи на певні нестабільності в регіоні, перш за все політичні Франція продовжує підвищувати інвестиції до Африканських країн.

Інвестиції французьких компаній представлені в різних секторах, зокрема:

- Енергетика: (TotalEnergies) підтвердила свою діяльність у Буркіна-Фасо та Малі через свою мережу станцій технічного обслуговування протягом багатьох років.

- Інфраструктура та будівництво: такі компанії, як (Sogea-Satom) (Vinci) та (Africa Global Logistics) (раніше діяльність (Bolloré) придбана групою MSC), працюють у Нігері та Центральноафриканській Республіці відповідно.

- Телекомунікації: (Orange) має понад 100 мільйонів клієнтів у 20 африканських країнах, які користуються перевагами широкого використання мобільних телефонів на континенті.

- Охорона здоров'я: прикладом французьких інновацій у сфері охорони здоров'я в Африці є такі компанії, як (Clinifit).

- Автомобільна промисловість: компанія (Renault) інвестувала значні кошти в Марокко, щоб виробляти автомобілі, адаптовані до споживачів у Північній Африці, а її завод у Танжері виробляє майже 300 000 автомобілів на рік.

Основним сектором, у який направлені французькі інвестиції за даними рис. 2.6 є горний видобуток. Тобто найбільший інтерес в африканському регіоні у Франції викликає ресурсна сфера, це також опосередковано підтверджує думку про те, що для Франції Африка все ще є великою ресурсною базою. Тому і основний потік інвестицій йде на розширення місць розробки та логістику. Проте окрім інвестицій у сектор видобутку, також достатньо великі суми інвестуються і у сфери виробництва та фінансові послуги, комерцію [34].

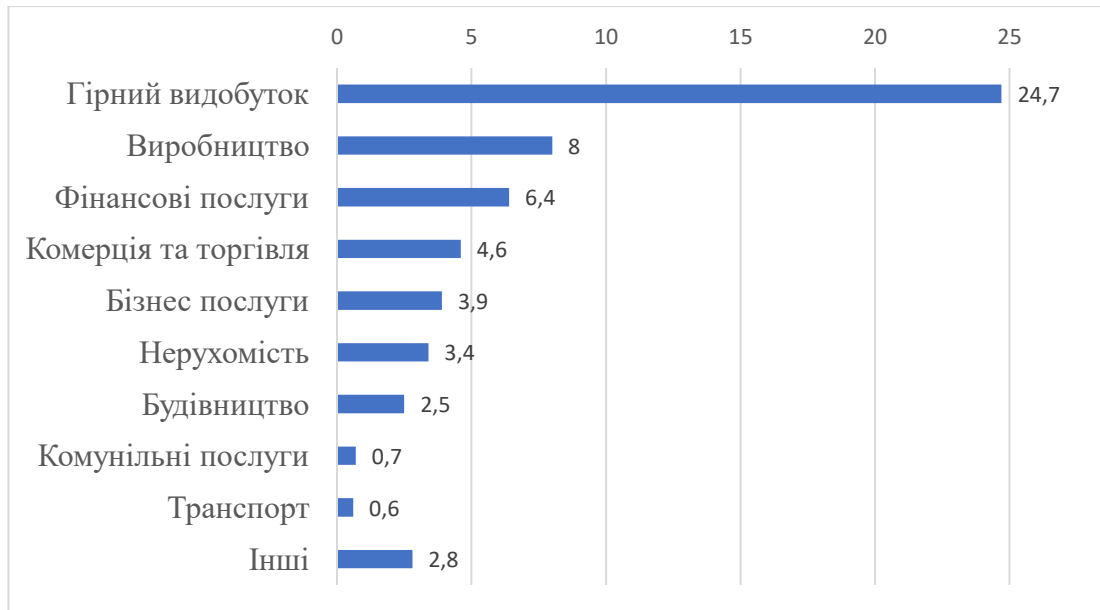

Рис. 2.6. Французькі ПІІ в Африку за секторами, 2019, млрд. дол. США [33]

Ось деякі конкретні французькі компанії, які вкладують значні інвестиції в Африці:

1. (TotalEnergies): (TotalEnergies) є великим французьким інвестором в Африці, зокрема в таких країнах, як Ангола та Республіка Конго, де вона відіграє значну роль у секторах нафти та нафтосервісу.

2. (Vinci): (Vinci)— ще одна відома французька компанія з інвестиціями в Африці, яка зосереджується на будівництві та інфраструктурних проектах по всьому континенту, сприяючи економічному розвитку в різних секторах.

3. (Orange): (Orange), французька телекомунікаційна компанія, успішно розширила свою діяльність в Африці, скориставшись широким використанням мобільних телефонів на континенті та обслуговуючи понад 100 мільйонів клієнтів у 20 африканських країнах.

4. (Areva): (Areva) активно працює в різних африканських країнах, у тому числі в Республіці Конго, де вона бере участь у нафтових послугах і будівельному секторі, демонструючи французькі інвестиції в ключові галузі.

5. (BNP Paribas) і (Société Générale): такі французькі банки, як (BNP Paribas) і (Société Générale), мають значну присутність в Африці, працюючи в таких країнах, як Марокко, Туніс і Південна Африка, що підкреслює французькі інвестиції в банківський і фінансовий сектори.

Ці компанії представляють різноманітні сектори, включаючи енергетику, будівництво, телекомунікації, банківську справу та фінанси, демонструючи широкий економічний слід Франції в Африці через стратегічні інвестиції та партнерства [35].

Таким чином, французькі компанії мають значну присутність в африканських економіках, з інвестиціями та операціями в різних секторах. Незважаючи на те, що вони стикаються з труднощами, у них також є можливості адаптуватися та відновити частку ринку, використовуючи стратегії, які відповідають місцевим потребам і бюджетам.

Французькі компанії стикаються з проблемами в Африці, включаючи політичну нестабільність, зростаюче невдоволення Францією та конкуренцію з боку інших іноземних інвесторів. Однак у них також є можливості відновити частку ринку шляхом прийняття стратегій, заснованих на інноваціях, економності та африканізації. Скорочуючи витрати та просуваючи доступні пропозиції, французькі компанії можуть конкурувати з дешевшими продуктами з економік, що розвиваються, таких як Китай, Індія чи Туреччина. Крім того, зосередження на технологічно інноваційних концепціях і адаптація до місцевих ринків може допомогти французьким компаніям скористатися комерційними можливостями в Африці [36].

Останні роки стали періодом значних змін і розвитку у сфері торгівлі та інвестицій між Францією та Африкою. Франція виступала важливим іноземним інвестором у різних африканських країнах, зокрема в галузях нафти та послуг. Її інвестиції охоплювали такі країни, як Ангола, Республіка Конго, Кот-д'Івуар, Сенегал і Нігер, і були спрямовані на різні сектори економіки. Хоча обсяг французького експорту до Африки з 2000 року подвоївся, загальний ринок зріс у чотири рази, що призвело до зменшення частки французького експорту. Водночас відбулася диверсифікація французьких інвестицій, зокрема у видобувні галузі. Незважаючи на це, Франція може втратити статус найбільшого інвестора в Африці, поступившись Нідерландам і Великобританії.

Економічний вплив Франції на Західну Африку та її загальна економічна присутність на континенті зменшуються. Поява нових конкурентів, таких як Китай, також вплинула на частку ринку Франції в Африці. Проте Франція залишається важливим європейським постачальником на континенті, особливо в Західній Африці, де зберігає провідні позиції.

Імідж Франції як партнера в Африці зіткнувся з проблемами, що призвело до погіршення сприйняття серед африканських лідерів громадської думки. Для покращення цього іміджу Франція вжила низку заходів, спрямованих на економічну дипломатію, підприємництво та зміцнення економічних зв'язків між французьким і африканським бізнесом. До політичних ініціатив Франції належать проведення самітів щодо фінансування африканських економік і надання допомоги під час пандемії Covid-19, що спрямовані на посилення її позицій в Африці.

Підсумовуючи, торгівля та інвестиції між Францією та Африкою розвивалися, причому Франція зіткнулася зі зростаючою конкуренцією, змінами в своїй економічній присутності та зусиллями для покращення свого іміджу та партнерства в регіоні. Динаміка цих економічних відносин відображає ширшу тенденцію диверсифікації, викликів і стратегічних ініціатив, спрямованих на сприяння взаємовигідним економічним зв'язкам.

Деякі з найбільш перспективних секторів для французьких інвестицій в Африці включають:

1. Технології та стартапи: у франкомовній Африці розвивається сцена технологічних стартапів, де такі сектори, як фінансові технології, медичні технології, рекламні технології та медіа, демонструють значні перспективи. Такі ініціативи, як (L'Afrique Excele), підтримують розширення стартапів, які шукають капітал на ранній стадії, представляючи привабливі інвестиційні можливості в технологічному секторі.

2. Розвиток інфраструктури: інвестиції в інфраструктурні проекти, включаючи транспорт, енергетику, воду та розвиток міст, пропонують довгостроковий потенціал зростання в Африці. Французькі компанії, такі як

(Vinci), активно беруть участь у будівництві та інфраструктурних проектах по всьому континенту, підкреслюючи можливості в цьому секторі.

3. Телекомунікації та зв'язок: телекомунікаційний сектор, прикладом якого є такі компанії, як (Orange), відкриває можливості для зростання в Африці, особливо через зростання попиту на мобільні послуги та підключення. Інвестиції в підключення, програмне забезпечення як послугу (SaaS) і рішення API можуть бути прибутковими на африканському ринку.

4. Відновлювана енергетика та стійкість: такі сектори, як відновлювані джерела енергії, сонячні рішення та зелені технології, які зосереджуються на сталих інвестиціях, пропонують багатообіцяючі шляхи для французьких інвесторів в Африці. Такі компанії, як (TotalEnergies), беруть участь у проектах сталої енергетики, що вказує на потенціал для зростання в цьому секторі.

5. Освіта та професійне навчання: Інвестиції в професійне навчання, освіту та розвиток навичок можуть сприяти розвитку людського капіталу в Африці. Перспективні сектори включають послуги професійної підготовки, міське планування та освіту, що відповідає зростаючим потребам континенту у кваліфікованій робочій силі та розвитку потенціалу.

Ці сектори є ключовими сферами, де французькі інвестори можуть скористатися можливостями зростання в Африці, використовуючи економічний потенціал континенту та сприяючи сталому розвитку різних галузей.

Також, окрім інвестицій, Франція реалізувала різні програми співпраці та ініціативи фінансової допомоги для підтримки своїх цілей розвитку в Африці:

1. Партнерство з африканською вищою освітою: Програма «Партнерство з африканською вищою освітою», спільно керована (Campus France) та Французьким національним дослідницьким агентством (ANR), спрямована на створення амбітних університетських проектів між Францією та 18 африканськими країнами.

2. Французьке агентство розвитку (AFD): AFD є ключовим гравцем у французькій політиці розвитку, надаючи гранти та пільгові кредити для

підтримки проектів в Африці. У 2020 році AFD виділив 2,9 мільярда євро ОПР для Африки, зосередившись на вирішенні нестабільності, сприянні гендерній рівності та вирішенні проблеми зміни клімату.

3. Офіційна допомога розвитку (ОПР): Франція є одним із провідних постачальників ОПР за обсягом, приділяючи значну увагу Африці. У 2022 році Франція надала 15,9 мільярда доларів США на ОПР, що становить 0,56% валового національного доходу (ВНД). Це включає гранти та негранти, зосереджені на підтримці нестабільних умов і найменш розвинених країн (НРД).

4. Фонд підтримки феміністичних організацій: Франція створила Фонд підтримки феміністичних організацій для сприяння гендерній рівності та розширення можливостей жінок в Африці.

5. Багатосторонній та європейський підхід: Франція виступає за багатосторонній та європейський підхід у своїх зусиллях щодо співпраці в галузі розвитку, включаючи створення міжнародного саміту для Нового глобального фінансового пакту для підтримки вразливих країн, які стикаються з проблемами енергетики, охорони здоров'я та економіки. кризи.

Ці ініціативи демонструють прихильність Франції підтримувати розвиток Африки через різноманітні програми співпраці та ініціативи фінансової допомоги.

Французькі програми співпраці в Африці охоплюють кілька важливих напрямків. Наприклад, програма (Choose Africa) підтримує підприємництво та інновації через місцевих партнерів, зосереджуючись на створенні робочих місць, економічному зростанні та соціальній інтеграції. Офіс Французького агентства розвитку (AFD) в Беніні з 2013 року виділив понад 440 мільйонів євро на проекти в освіті, стійкому сільському господарстві, доступі до електроенергії та міському розвитку. Партнерство між AFD та Африканським банком розвитку включає угоду про співфінансування на 1,5 мільярда євро, що розширює співпрацю для досягнення Цілей сталого розвитку [37; 38; 39].

Франція також активно підтримує Глобальний фонд для боротьби зі СНІДом, туберкульозом і малярією, що є ключовою ініціативою в Африці. Французький фонд Мускока зосереджується на покращенні доступу до охорони здоров'я, освіти та економічних можливостей для маргінальних спільнот. Крім того, феміністська зовнішня політика Франції наголошує на підтримці гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок через такі ініціативи, як Фонд підтримки феміністичних організацій (FSOF). Франція також інвестує в інфраструктурні проекти, включаючи транспорт, енергетику та управління водними ресурсами, щоб посилити економічне зростання. Освіта та професійна підготовка є пріоритетом, оскільки розвиток людського капіталу вважається важливим для Африки. Нарешті, Франція підтримує ініціативи щодо зміни клімату та сприяє розвитку відновлюваної енергії, узгоджуючи глобальні зусилля з пом'якшення наслідків зміни клімату. Ці приклади демонструють широту французьких програм співробітництва в Африці, що охоплюють різні сектори та ініціативи, які сприяють сталому розвитку та економічному зростанню на континенті.

Тож, економіко-дипломатичні відносини Франції та Африки пройшли довгий шлях від формату колоніальної імперії та колоній, до практично рівноправних торгових партнерів на світовій арені. Проте не дивлячись на деколонізацію, Франція все ще має значний вплив у Африці, особливо у країнах зони африканського франку. Але з приходом вільної торгівлі та глобалізації, до французької зони прийшли і інші гравці, такі як Китай, які мають наміри витіснити Францію з регіону усіма доступними шляхами.

2.3. Перспективи розвитку економічної дипломатії Франції в африканському регіоні

Французька економічна дипломатія в африканському регіоні демонструє багатообіцяючі перспективи на основі останніх подій та ініціатив. Зв'язки Франції з Африкою глибоко вкорінені в історії, людських зв'язках та економічних партнерствах. Відносини є багатовимірними: Франція є важливим економічним партнером і другим за величиною торговим партнером Європи з Африкою. Майбутнє французької економічної дипломатії в Африці пов'язане з економічним зростанням континенту, яке, як очікується, продовжуватиметься позитивно, незважаючи на такі виклики, як вплив пандемії. Крім того, основні глобальні проблеми, такі як зміна клімату та управління міграцією, вимагають сильної участі Африки, яка узгоджується з економічними інтересами Франції в регіоні.

Президент Франції Еммануель Макрон активно відновлює дипломатичні зв'язки Франції з африканськими країнами, наголошуючи на баченні партнерства між рівними та більшої іноземної допомоги. Зусилля Макрона були спрямовані на вирішення проблеми спадщини французького колоніалізму та сприяння міцнішим економічним і міжлюдським відносинам з Африкою. Однак такі виклики, як бюрократична інерція та минула практика, перешкоджали повній реалізації цих цілей, підкреслюючи необхідність постійного вдосконалення франко-африканських економічних відносин.

Крім того, Франція прагне побудувати збалансоване партнерство з Африкою, зосереджуючись на взаємній вигоді та економічному співробітництві, яке принесе користь континенту. Відданість країни інвестуванню в майбутнє Африки, підтримці бізнесу та сприянню сталому економічному зростанню відображає позитивні перспективи французької економічної дипломатії в регіоні. Збільшення інвестицій Франції, підтримка малого та середнього бізнесу та взаємодія з африканськими країнами

демонструють проактивний підхід до зміцнення економічних зв'язків та сприяння взаємному розвитку. Існують значні можливості для поглиблення співпраці між Францією та африканськими країнами в різних секторах. Французький уряд під керівництвом президента Еммануеля Макрона активно працює над зміною своїх відносин з Африкою, зосереджуючись на взаємних інтересах і партнерстві, які приносять користь обом сторонам. Франція прагне будувати збалансоване та взаємоповажне партнерство з африканськими країнами, наголошуючи на диверсифікації партнерства та взаємній вигоді для всіх учасників. Цей підхід має вирішальне значення для зміцнення економічних зв'язків, посилення культурних обмінів і вирішення глобальних проблем, таких як зміна клімату та проблеми безпеки. З точки зору економічного співробітництва Франція стала другим за величиною іноземним інвестором в Африці, де зростає кількість французьких компаній, що працюють на континенті та збільшують інвестиції в різні сектори. Французький уряд активно підтримує стартапи, МСП та бізнесменів діаспори для інвестування в Африку, полегшуючи доступ до африканського ринку та фінансуючи проекти, які сприяють економічному зростанню. Це відкриває значну можливість для поглиблення економічного співробітництва та сприяння сталому розвитку в Африці.

Крім того, зосереджена увага на посиленні співпраці в таких сферах, як спорт, транспортна інфраструктура та кліматичне фінансування для підтримки екологічно чистого розвитку та адаптації до зміни клімату в африканських країнах. Такі ініціативи, як коаліція, започаткована на COP28 разом із Барбадосом для створення міжнародного податку на пом'якшення наслідків зміни клімату, демонструють відданість вирішенню глобальних проблем шляхом співпраці. Вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на реалізацію стратегії є критичним аспектом стратегічного управління. Як внутрішні, так і зовнішні фактори відіграють значну роль у формуванні успіху реалізації стратегії в організаціях. Внутрішні фактори стосуються елементів всередині організації, які можуть впливати на реалізацію стратегії. Ці фактори

включають організаційну культуру, стиль керівництва, людські ресурси, організаційну структуру та технологічні можливості. Наприклад, узгодженість організаційної структури зі стратегією, наявність чітких каналів зв'язку, а також рівень залученості та підзвітності співробітників впливають на ефективність виконання стратегії. Крім того, такі фактори, як доступність ресурсів, методи управління та здатність адаптуватися до внутрішніх змін, можуть сприяти або перешкоджати успішній реалізації стратегії.

Зовнішні фактори охоплюють елементи поза організацією, які можуть вплинути на реалізацію стратегії. Ці фактори включають зміни на ринку, нормативному середовищі, конкурентному середовищі та технологічному прогресі. Зовнішні фактори можуть створювати проблеми, такі як нестабільність ринку, нормативні обмеження або зміни в поведінці споживачів, які організаціям необхідно орієнтуватися під час реалізації стратегії. Адаптація до зовнішніх впливів, гнучке реагування на ринкову динаміку та ефективне управління відносинами із зовнішніми зацікавленими сторонами мають вирішальне значення для подолання зовнішніх викликів і забезпечення успішної реалізації стратегії. Франція відіграє значну роль у сучасній геополітичній ситуації в Африці, зосереджуючись на зміні своїх відносин з африканськими країнами, посиленні економічного співробітництва та вирішенні спільних проблем. Президент Еммануель Макрон активно працює над створенням нового наративу та партнерства з Африкою, наголошуючи на взаємній вигоді та рівному партнерстві. Участь Франції в Африці мотивується визнанням того, що багато глобальних викликів, таких як зміна клімату, тероризм та економічний розвиток, мають наслідки як для Франції, так і для Африки. В останні роки Франція докладляє зусиль для посилення свого геополітичного впливу в Африці, прагнучи відновити себе як ключового учасника регіональної безпеки та економічного партнера. Незважаючи на такі виклики, як збройні конфлікти в регіоні Сахель і зміни в дипломатичних відносинах, Франція продовжує підтримувати військову присутність у кількох африканських країнах, зосереджуючись на навчанні місцевих сил, зусиллях по

боротьбі з тероризмом і миротворчих місіях. Ця військова присутність не лише служить інтересам безпеки, але й відіграє певну роль у виправданні постійного місця Франції в Раді Безпеки ООН та її глобального впливу на обговорення питань безпеки в Західній та Центральній Африці. Крім того, підхід Франції до Африки виходить за рамки військової присутності та включає стратегії «м'якої сили», такі як зміцнення культурних зв'язків, сприяння освітнім обмінам і підтримка ініціатив економічного розвитку. Зусилля Макрона щодо взаємодії з африканськими країнами через такі ініціативи, як сприяння взаємним і відповідальним стосункам, посилення культурних зв'язків і підтримка економічних партнерств, відображають прагнення Франції сприяти більш збалансованому та взаємовигідному партнерству з Африкою [40; 41].

Підсумовуючи, перспективи розвитку французької економічної дипломатії в африканському регіоні є багатообіцяючими, зосереджені на взаємних інтересах, стійкому партнерстві та постійних зусиллях для посилення економічного співробітництва на благо як Франції, так і Африки. Зобов'язання Франції змінити свої відносини з африканськими країнами, просувати рівноправні партнерства та інвестувати в майбутнє континенту відображає позитивний погляд на майбутнє французької економічної дипломатії в Африці. Поглиблюючи співпрацю в різних секторах, вирішуючи спільні проблеми та сприяючи спільному розвитку, Франція готова відігравати значну роль у формуванні сучасної геополітичної ситуації в Африці. Взаємодія внутрішніх факторів, таких як організаційна культура, лідерство та ресурси, разом із зовнішніми факторами, такими як динаміка ринку, регулятивні зміни та технологічний прогрес, матиме вирішальне значення для впливу на успішну реалізацію стратегій, спрямованих на зміцнення франко-африканських відносин. Загалом, стратегічний підхід, який враховує як внутрішні, так і зовнішні чинники, матиме важливе значення для Франції, щоб долати труднощі, використовувати можливості та будувати стійкі партнерства, які принесуть користь обом регіонам у змінюваному геополітичному ландшафті Африки [42].

Ключовими пріоритетами економічної дипломатії Франції в Африці є зміцнення економічних зв'язків з африканськими країнами, зосереджуючись на взаємовигідному партнерстві, яке сприяє економічному зростанню та розвитку. Франція прагне інвестувати в інфраструктуру та соціальні послуги, спрямовуючи допомогу на розвиток інфраструктури, освіти, охорони здоров'я, водопостачання та каналізації, приділяючи особливу увагу позикам і кредитним лініям для підтримки приватних інвестицій та державно-приватного партнерства.

Таблиця 2.7

Ключові пріоритети економічної дипломатії Франції в Африці

Пріоритет	Опис
Сприяння економічним партнерствам	Зміцнення економічних зв'язків для взаємовигідного зростання.
Інвестування в інфраструктуру та соціальні послуги	Розвиток інфраструктури, освіти, охорони здоров'я, водопостачання та державно-приватних партнерств.
Подолання нерівності та зміни клімату	Боротьба з нерівністю та зміною клімату через саміти та підтримку африканських країн.
Підтримка участі Африки у вирішенні глобальних проблем	Заохочення Африки до вирішення глобальних проблем, пов'язаних зі стабільністю Франції.
Стимулювання культурних і освітніх обмінів	Посилення культурних та освітніх зв'язків для взаєморозуміння.
Партнерський підхід	Партнерство на основі взаємної поваги та спільних цілей.
Надання пріоритету Африці в офіційній допомозі розвитку	Виділення значної частки фінансування для Африки та Середземномор'я, з акцентом на найменш розвинені країни.
Диверсифікація відносин	Співпраця з недержавними акторами та збалансовані партнерства для вигоди континенту.

Складено автором на основі [45]

Крім того, французька економічна дипломатія в Африці зосереджена на подоланні нерівності та зміні клімату за допомогою ініціатив, таких як саміт «Фінансування африканських економік» і «Саміт нового глобального фінансового пакту», спрямованих на підтримку африканських країн у їхньому розвитку та зусиллях із пом'якшення наслідків зміни клімату.

Франція також підтримує участь Африки у вирішенні глобальних проблем, таких як зміна клімату та управління міграцією, визнаючи, що процвітання та безпека африканських країн пов'язані зі стабільністю Франції. Стимулювання культурних і освітніх обмінів вважається важливим для посилення м'якої сили та сприяння взаєморозумінню між Францією та африканськими державами, з акцентом на мовні програми, освітні ініціативи та культурні обміни. Усі дипломатичні зусилля Франції наголошують на партнерському підході, розбудовуючи відносини з африканськими країнами на основі взаємної поваги, спільних цілей і процесів спільного прийняття рішень. Особливу увагу приділено офіційній допомозі розвитку, де Франція зобов'язалася виділяти значну частку державного фінансування для регіону Африки та Середземномор'я, зосереджуючись на найменш розвинених країнах. Нарешті, Франція прагне диверсифікувати свої відносини з Африкою, співпрацюючи з недержавними акторами та культивує більш відкритий підхід до свого історичного минулого на континенті, зосереджуючись на збалансованих партнерствах. Ці пріоритети відображають зусилля Франції переглянути свої відносини з Африкою на більш рівноправних умовах, відходячи від традиційного підходу до надання допомоги до моделі більшої співпраці, заснованої на інвестиціях і партнерстві.[42; 43; 44]

Окремими стовпами в перспективах Франції у Африканському регіоні стоять Росія та Китай, активно прагнуть розширити свій вплив в Африці, що створює серйозний виклик традиційному домінуванню Франції в її колишніх колоніях. Росія використовує поєднання військової підтримки найманців Групи Вагнера та м'якої сили, щоб здобути вплив у франкомовних країнах Африки, таких як Малі, Буркіна-Фасо, Чад і Нігер. Група Вагнера надає

військову допомогу для стабілізації урядів і боротьби з терористами в обмін на доступ до природних ресурсів. Китай, зі свого боку, використовує свою економічну міць для збільшення присутності в Африці, вкладаючи значні кошти в інфраструктурні проекти, надаючи позики та створюючи військову базу в Джибуті. У 2022 році Китай випередив Францію як найпривабливіший партнер для Африки згідно з опитуванням.

У багатьох африканських країнах зростають антифранцузькі настрої, які підігриваються російською пропагандою. Після переворотів у Малі, Буркіна-Фасо та Нігері нові військові правителі відвернулися від Франції та шукають підтримки в Росії. Це призводить до того, що Франція втрачає контроль над своїми колишніми колоніями, оскільки Росія і Китай активно просувають свої інтереси. Нещодавнє турне президента Макрона Центральною Африкою розглядалося як остання відчайдушна спроба врятувати вплив Франції в регіоні. [45; 46; 47]

Зміщення фокусу Африки із Заходу на Схід створює серйозний геополітичний виклик для Франції та Заходу. Якщо Росія і Китай продовжать розширювати свою присутність, це може дозволити їм оточити Європу та США дугою впливу, що простягається від Близького Сходу до Атлантики. Таким чином, Росія та Китай агресивно змагаються з Францією за вплив в Африці, користуючись зростаючими антифранцузькими настроями та бажанням багатьох африканських країн знайти альтернативи французькому неоколоніалізму. Це може мати далекосяжні геополітичні наслідки, якщо така тенденція збережеться[48; 49; 50].

Окрім основних конкурентів Франції у лиці Китаю та Росії, до африканського регіону прагне доєднатися і Україна. Так, президент України Володимир Зеленський визначив кілька ключових напрямків економічної співпраці України з африканськими країнами. Перш за все, це розвиток торговельно-економічних зв'язків у сферах сільського господарства, промислового обладнання, транспорту та телекомунікацій, що, за словами Зеленського, сприятиме появі багатьох спільних економічних проектів у

майбутньому. Також важливим напрямком є зміцнення позицій України на африканському продовольчому ринку, адже країни Африки є одними з найбільших імпортерів української агропродукції. Крім того, планується відкриття нових дипломатичних представництв України в Гані, Уганді, Руанді та Мозамбіку, що свідчить про прихильність до зміцнення партнерства. Отже, президент України визначив розвиток торговельно-економічних зв'язків, зміцнення позицій на продовольчому ринку та розширення дипломатичної присутності як ключові напрямки економічної співпраці з африканськими країнами[51].

Таким чином можна виділити основні напрями співпраці України за Африкою, а саме:

1) Економічне співробітництво: Африканський регіон є одним з найбільш перспективних для України за потенціалом активізації торговельно-економічного співробітництва. Україна прагне розвивати торговельно-економічні зв'язки з африканськими країнами в сферах сільського господарства, промислового обладнання, транспорту та телекомунікацій. Країни Африки є одними з найбільших у світі імпортерів української агропродукції, адже на континенті постійно зростають населення та споживання. Україна планує зміцнювати свої позиції на африканському продовольчому ринку.

2) Дипломатія та політика: Україна відкриває нові дипломатичні представництва в Африці, зокрема в Гані, Уганді, Руанді та Мозамбіку. Це демонструє прихильність України до зміцнення партнерства з африканськими країнами. Більшість африканських країн послідовно підтримують суверенітет і територіальну цілісність України в міжнародних організаціях перед обличчям російської агресії. Україна високо цінує цю підтримку. Україна використовує антиімперську риторику, нагадуючи, що вона також була жертвою колоніалізму, що може знайти відгук в Африці. Президент Зеленський заявив, що "Росія - це колонізатор, який хоче знищити нашу державу" і що "Багато ваших предків пройшли через це" [52].

3) Протидія російському впливу: Україна прагне вивільнити Африку від впливу Росії. Росія має тісні зв'язки з африканськими елітами, постачає зброю та використовує найманців Вагнера. Україна намагається зайти на цей ринок, але це буде довгий і важкий процес [53].

За останні 5 років Україна відкрила посольства в кількох африканських країнах:

- Гана
- Уганда
- Руанда
- Мозамбик
- Кот-д'Івуар

Зокрема, у 2022 році Україна відкрила посольство в Республіці Кот-д'Івуар, яка вважається одним з лідерів в регіоні Західної Африки. Також у 2022 році було відкрито посольство в Мозамбіку. Загалом, президент Зеленський зазначав, що Україна останнім часом відкрила 10 нових посольств в Африці. Це демонструє прихильність України до зміцнення партнерства з африканськими країнами [54].

Отже, Україна планує активно розвивати відносини з Африкою в економічній, дипломатичній та політичній сферах, відкриваючи нові представництва, ведучи переговори та протидіючи російському впливу в регіоні. І французький досвід економічної дипломатії, може стати для України прикладом ведення міжнародних економічних відносин у африканському регіоні.

Сучасні глобальні виклики вимагають від держав нових підходів у міжнародних відносинах та дипломатії. Франція, як одна з провідних світових держав, стоїть на порозі важливих змін у своїй стратегії взаємодії з африканськими країнами. Відмовляючись від традиційної моделі допомоги, Франція прагне перейти до більш рівноправного партнерства, що базується на інвестиціях та економічному співробітництві. Цей новий підхід спрямований на розширення економічних зв'язків, взаємне процвітання, активну участь у

вирішенні глобальних проблем, а також зміцнення культурних та освітніх обмінів. Впроваджуючи ці принципи, Франція має на меті не лише сприяти економічному зростанню та стабільності в африканському регіоні, але й укріпити власну роль як надійного партнера на міжнародній арені. Далі наведений список деяких рекомендацій, щодо розвитку французької економічної дипломатії в африканському регіоні.

1. Перехід від допомоги до інвестицій та партнерства: Франція повинна продовжити перехід від традиційного підходу до допомоги до моделі більшої співпраці, заснованої на інвестиціях та партнерстві. Ця зміна узгоджується з новою стратегією, що наголошує на солідарних інвестиціях і взаємовигідних економічних відносинах.

2. Розширення економічних партнерств: зміцнення економічних зв'язків з африканськими країнами має вирішальне значення. Франція повинна зосередитися на сприянні економічному зростанню, підтримці місцевої промисловості та створенні можливостей для французьких компаній інвестувати та робити внесок у розвиток африканських економік.

3. Сприяти взаємному процвітанню: визнати, що процвітанню та безпека африканських країн пов'язані зі стабільністю Франції. Встановлюючи взаємовигідні економічні відносини, як Франція, так і африканські країни можуть отримати вигоду від спільних можливостей зростання та розвитку.

4. Підтримати участь Африки у вирішенні глобальних проблем: потрібно заохочувати африканські країни до активної участі у вирішенні основних глобальних проблем, таких як зміна клімату та управління міграцією. Франція може співпрацювати з африканськими партнерами для спільного вирішення цих викликів, демонструючи єдиний фронт на глобальній арені.

5. Культурні та освітні обміни: зміцнення культурних та освітніх обмінів для посилення м'якої сили та сприяння взаєморозумінню між Францією та африканськими державами. Інвестиції в мовні програми, освітні ініціативи та культурні обміни можуть допомогти побудувати довготривалі відносини.

6. Підхід, орієнтований на партнерство: у всіх дипломатичних зусиллях наголошуйте на підході, орієнтованому на партнерство. Франція повинна працювати над розбудовою відносин з африканськими країнами на основі взаємної поваги, спільних цілей і процесів спільного прийняття рішень.

Впроваджуючи ці рекомендації, Франція може далі розвивати свою економічну дипломатію в африканському регіоні, сприяючи зміцненню партнерства, сприяючи економічному зростанню та сприяючи спільному процвітанню як Франції, так і африканських країн.

Висновки до другого розділу

1. Економічна дипломатія Франції глибоко вкорінена в історичних традиціях і принципах, наголошуючи на праві народів на самовизначення, повазі до прав людини, демократичних принципах і співпраці між націями. Становлення економічної дипломатії Французької Республіки характеризується орієнтацією на просування економічних інтересів дипломатичними каналами. Деякі успішні ініціативи економічної дипломатії Франції включають просування французьких компаній за кордоном, залучення іноземних інвестицій, адаптацію до зміни законодавчої бази та сприяння діловим зв'язкам із ринками, що розвиваються. Франція віддала перевагу економічній дипломатії як невід'ємній частині своєї зовнішньої політики для підтримки економічного відновлення та зростання. Також Франція проводила ряд змін у своїй дипломатії відносно колишніх колоній, зміцнюючи економічне співробітництво та модернізуючи свої стратегії. Також була розглянута структура міністерства закордонних справ Франції, у якому були виділені ключові структури у економічній дипломатії країни.

2. Розвиток економіко-дипломатичних відносин Франції з країнами Африки бере свій початок ще з часів колоніальних завоювань африканських країн. Були розглянуті етапи формування французьких колоній, та зроблений

висновок, чим французька колоніальна політика відрізнялась від інших колоніальних держав того часу, а саме прагненням Франції асимілювати населення колоній для подальшого їх приєднання. Далі був проведений аналіз експорту Франції до африканських країн – незважаючи на те, що у довгостроковому обсязі експорт кардинально збільшився, через деколонізацію Франція втрачає свої позиції відносно інших місцевих гравців, таких як Китай та США. Аналіз експорту країн зони колоніального франку до Франції з 2016 по 2023 роки показав різні тенденції для кожної країни. Це відображає як економічні умови в самих країнах, так і їхні торговельні відносини з Францією. Франція була видатним іноземним інвестором у різних африканських країнах, зокрема в таких секторах, як нафта та послуги. Зокрема, присутність ПІІ Франції в таких країнах, як Ангола, Республіка Конго, Кот-д'Івуар, Сенегал і Нігер, була значною, а інвестиції поширювалися на різні сектори економіки.

3. Французька економічна дипломатія в африканському регіоні демонструє багатообіцяючі перспективи на основі останніх подій та ініціатив. Зв'язки Франції з Африкою глибоко вкорінені в історії, людських зв'язках та економічних партнерствах. Відносини є багатовимірними: Франція все ще є важливим європейським економічним партнером для Африки. Президент Франції Еммануель Макрон активно відновлює дипломатичні зв'язки Франції з африканськими країнами, наголошуючи на баченні партнерства між рівними та більшої іноземної допомоги. Зусилля Макрона були спрямовані на вирішення проблеми спадщини французького колоніалізму та сприяння міцнішим економічним і міжлюдським відносинам з Африкою. Сучасні глобальні виклики вимагають від держав нових підходів у міжнародних відносинах та дипломатії. Франція, як одна з провідних світових держав, стоїть на порозі важливих змін у своїй стратегії взаємодії з африканськими країнами. Прикладом таких змін є: розширення економічних партнерств; зміцнення економічних зв'язків з африканськими країнами; підтримати участь Африки у вирішенні глобальних проблем; змінити підхід, на партнерство і сприяти взаємному процвітанню.

ВИСНОВКИ

1. Економічна дипломатія є формою дипломатії, що застосовує економічні інструменти для просування національних інтересів. Вона охоплює всі аспекти міжнародної економічної діяльності, включаючи політичні рішення щодо експорту, імпорту, інвестицій, кредитування, допомоги, угод про вільну торгівлю тощо. Економічна дипломатія займається економічною політикою, включаючи роботу делегацій у міжнародних організаціях, таких як СОТ, та моніторинг економічної політики інших країн, надаючи уряду поради щодо впливу на них. Використовуючи економічні ресурси як винагороди чи санкції, вона досягає зовнішньополітичних цілей, що іноді називають "економічним державним мистецтвом".

2. Економічна дипломатія залучає як державних, так і недержавних акторів. Державні установи з міжнародними економічними мандатами, неурядові організації, підприємства та інвестори є учасниками економічної дипломатії. Особливо це стосується контактів між бізнесом та урядами, які ініціюють або підтримують дипломати. Ця практика розвивалася з часом, проходячи різні етапи з різними підходами.

3. Економічна дипломатія включає численні заходи та стратегії урядів для просування економічних інтересів на міжнародній арені. Вона об'єднує урядовців, дипломатів, торгових представників та бізнес-лідерів для укладення торгових угод, вирішення суперечок та сприяння економічному співробітництву. Форми економічної дипломатії різноманітні, включаючи двосторонні переговори, заохочення інвестицій, участь в міжнародних організаціях та багатосторонніх угодах. Уряди використовують її для підвищення економічної конкурентоспроможності та розширення можливостей бізнесу на нових ринках.

4. Економічна дипломатія Франції базується на історичних традиціях і принципах, таких як право на самовизначення, повага до прав людини, демократичні принципи та співпраця між націями. Її розвиток характеризується прагненням просувати економічні інтереси дипломатичними засобами. Успішні ініціативи включають просування французьких компаній за кордоном, залучення іноземних інвестицій, адаптацію до змін у законодавстві та сприяння бізнес-зв'язкам з ринками, що розвиваються. Франція використовує економічну дипломатію як важливу частину зовнішньої політики для підтримки економічного відновлення та зростання, зокрема у відносинах з колишніми колоніями.

5. Розвиток економічних відносин Франції з африканськими країнами має корені в колоніальній епосі. Аналіз показав, що французька колоніальна політика відрізнялася від інших тим, що прагнула асимілювати населення колоній для їхнього приєднання. Попри значне збільшення експорту до африканських країн, через деколонізацію Франція втратила позиції на користь інших гравців, таких як Китай та США. Аналіз експорту з країн зони колоніального франка до Франції з 2016 по 2023 роки виявив різні тенденції. Франція залишається вагомим іноземним інвестором у Африці, особливо в секторах нафти та послуг, зокрема в Анголі, Конго, Кот-д'Івуарі, Сенегалі та Нігері.

6. Французька економічна дипломатія в Африці має перспективи завдяки останнім подіям та ініціативам. Зв'язки Франції з Африкою базуються на історії, людських контактах та економічних партнерствах. Франція залишається важливим європейським економічним партнером для Африки. Президент Еммануель Макрон відновлює дипломатичні зв'язки з африканськими країнами, підкреслюючи партнерство на рівних та більшу іноземну допомогу. Його зусилля спрямовані на подолання спадщини колоніалізму та зміцнення економічних і людських зв'язків. Сучасні виклики вимагають нових підходів у міжнародних відносинах та дипломатії, і Франція адаптує свою стратегію для зміцнення економічних партнерств, підтримки

участі Африки у вирішенні глобальних проблем і сприяння взаємному процвітанню.

Тож, підсумовуючи, економічна дипломатія відіграє ключову роль у досягненні національних інтересів, використовуючи широкий спектр економічних інструментів для впливу на міжнародну економічну діяльність. Вона залучає державних і недержавних акторів, які спільно працюють над просуванням економічних інтересів країни. Практика економічної дипломатії постійно еволюціонує, адаптуючись до сучасних глобальних викликів. Прикладом цього є Франція, яка використовує економічну дипломатію як невід'ємну частину своєї зовнішньої політики, активно просуваючи свої економічні інтереси як на традиційних, так і на нових ринках, зокрема в Африці. Історично глибокі зв'язки Франції з Африкою нині трансформуються в нові форми партнерства, спрямовані на взаємне процвітання та вирішення глобальних проблем. Економічна дипломатія Франції демонструє, як історичні традиції можуть бути інтегровані в сучасні стратегії для зміцнення міжнародних економічних відносин і сприяння економічному зростанню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015.
2. THEORETICAL ASPECTS OF DIPLOMACY, ITS ROLE IN INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS PhD. in economy V. Ryznikov // Вісник МСУ, економічні науки, 2013 International Slavonic University. Kharkiv
3. Економічна дипломатія як симбіоз науки та політики. Шаров Олександр [Електронний ресурс]. / режим доступу: http://ierjournal.com/journals/28/2018_3_Sharov.pdf
4. On the Manner of Practising the New Diplomacy. Heine J. // The Centre for International Governance Innovation, Working. - Paper No.11, October 2006,
5. Commercial Diplomacy and International Business. Michel Kosteckı and Oliver Naray // 7th World Conference of TPOs – The Hague, The Netherlands, 2008
6. ECONOMIC DIPLOMACY A CRITICAL ANALYSIS. Jaime Pereira de Sousa [Електронний ресурс]. / режим доступу: https://repositorio.iscte-iul.pt/bitstream/10071/18985/1/master_jaime_pereira_sousa.pdf
7. Економічна дипломатія. Фліссак К.А. Навч. Посіб. – Тернопіль: «Новий колір», 2013 – 440 с.
8. Економічна дипломатія як складова механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю / В.А. Вергун // Культура народів Причорномор'я. — 2006. — № 78. — С. 13-18. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.
9. THE ROLE OF ECONOMIC DIPLOMACY IN ENHANCING NATIONAL COMPETITIVENESS ECONOMIC SECURITY. Lyudmila Golovataya [Електронний ресурс]. / режим доступу: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/714166.pdf>

10. Minister outlines France's key foreign policy goals [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://ie.ambafrance.org/Minister-outlines-France-s-key-foreign-policy-goals>
11. Economic diplomacy [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/economic-diplomacy-foreign-trade/news/article/economic-diplomacy>
12. Historical Research on French Diplomacy During World War. Zexu Han / Shijiazhuang No.24 high school, Shijiazhuang, Hebei, China
13. THE EVOLUTION OF FRANCE'S EUROPEAN MONETARY DIPLOMACY [Электронный ресурс]. / режим доступа: https://aei.pitt.edu/6922/1/dillingham_alan.pdf
14. MAEDI 21. Global diplomacy for the 21st century [Электронный ресурс]. / режим доступа: https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/maedi_21_-_en_cle86e411.pdf
15. The New Economic Diplomacy. Decision-Making & Negotiation In International Economic Relations. Nicholas Bayne, Stephen Woolcock. 2017
16. La diplomatie économique, une priorité pour la France [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.lesechos.fr/2012/08/la-diplomatie-economique-une-priorite-pour-la-france-1094517>
17. A vital diplomatic network to France's foreign policy [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/the-ministry-and-its-network/diplomacy-roles/a-vital-diplomatic-network-to-france-s-foreign-policy/>
18. The impact of French foreign policy towards Africa on the external migration policy of the European Union [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1200548>
19. Organigramme de l'administration centrale. [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/le-ministere-et-son-reseau/organisation-et-annuaires/organigramme-de-l-administration-centrale/>
20. <https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/struktura>

21. France in Africa. World Civilizations I (HIS101) – Biel [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://courses.lumenlearning.com/suny-fmcc-boundless-worldhistory/chapter/france-in-africa/>
22. French Colonial Rule. Ruth Ginio, Jennifer Sessions [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780199846733/obo-9780199846733-0029.xml>
23. THE FRENCH COLONIAL EMPIRE Greater France: A History of French Overseas Expansion. By ROBERT ALDRICH. (European Studies Series) Basingstoke: Macmillan, 1996.
24. France in Africa World Civilizations I (HIS101) – Biel [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://courses.lumenlearning.com/suny-fmcc-boundless-worldhistory/chapter/france-in-africa/>
25. The legacy of French colonialism in Africa. United World [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://uwidata.com/20956-the-legacy-of-french-colonialism-in-africa/>
26. French colonial trade patterns: facts and impacts Tania El Kallab / African Journal of Agricultural and Resource Economics Volume 13 Number 1 pages 15-30
27. Rebellion and Mobilisation in French and German Colonies. [Электронный ресурс] / режим доступа: <https://www.history.ox.ac.uk/rebellion-and-mobilisation-french-and-german-colonies>
28. African Resistance to Colonialism [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.khanacademy.org/humanities/whp-origins/era-6-the-long-nineteenth-century-1750-ce-to-1914-ce/x23c41635548726c4:other-materials-origins-era-6/a/african-resistance-to-colonialism>
29. Trade Map [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.trademap.org/Index.aspx>
30. Téléchargement des fichiers par pays - Données brutes [Электронный ресурс]. / режим доступа:

https://lekiosque.finances.gouv.fr/site_fr/telechargement/telechargement_pays.asp

31. French domination of Francophone African markets [Электронный ресурс]. / режим доступа: https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/77487/ssoar-2022-kohnert-French_domination_of_Francophone_African.pdf%3Bjsessionid=39E68DD2625C7CC661E83FEED99361C7?sequence=1
32. France's shifting trade dynamics in SSA: A surge in partnerships with Nigeria, Angola, and South Africa [Электронный ресурс] / режим доступа: <https://www.ecofinagency.com/public-management/2811-45088-frances-shifting-trade-dynamics-in-ssa-a-surge-in-partnerships-with-nigeria-angola-and-south-africa>
33. EIU (2020) 'Africa and France: reshaping ties and renewing engagement' 5 November 2020. Economist Intelligence Unit [Электронный ресурс]. / режим доступа: http://country.eiu.com/article.aspx?articleid=1640347347&Country=Cameroon&topic=Economy_1
34. UNCTAD (2021) World investment report 2021: investing in sustainable recovery. Geneva: United Nations Conference on Trade and Development [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2021>
35. How can French companies regain market share in Africa? Innovation + frugality + "africanization" = success [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.linkedin.com/pulse/how-can-french-companies-regain-market-share-africa-de-féligonde>
36. Trade with France [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://world.businessfrance.fr/sub-saharan-africa/en/trade-with-france/>

37. The future of FranceAfrica relations [Электронный ресурс]. / режим доступа: https://odi.cdn.ngo/media/documents/The_future_of_France_Africa_relations.pdf
38. Africa: a priority for French official development assistance [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/africa/africa-a-priority-for-french-official-development-assistance/>
39. Development Co-operation Profiles. France [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/29927d90-en/index.html?itemId=%2Fcontent%2Fcomponent%2F29927d90-en>
40. French diplomacy in Africa: Global issues [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/africa/french-diplomacy-in-africa-global-issues/>
41. Will France's Africa Policy Hold Up? [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://carnegieendowment.org/research/2022/06/will-frances-africa-policy-hold-up?lang=en>
42. Ambition Africa: Strengthening economic and trade ties with Africa (4 and 5 October 2022) [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://houston.consulfrance.org/ambition-africa-strengthening-economic-and-trade-ties-with-africa-4-and-5>
43. France to build balanced partnerships with Africa, says FM on Kenya visit [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.rfi.fr/en/africa/20240406-france-to-build-balanced-partnerships-with-africa-says-fm-on-kenya-visit>
44. OPINION - Unfair French economic relations with Africa [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.aa.com.tr/en/africa/opinion-unfair-french-economic-relations-with-africa/2073357>
45. Macron and the Future of Françafrique [Электронный ресурс]. / режим доступа: <https://www.project-syndicate.org/commentary/macron-must-rebalance-relations-with-africa-and-transcend-colonial-legacy-by-hippolyte-fofack-2023-06>

46. France's new African strategy [Електронний ресурс]. / режим доступу: <https://concertopr.com/en/frances-new-african-strategy/>
47. France Diplomacy. Geographical priorities [Електронний ресурс]. / режим доступу: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/development-assistance/geographical-priorities/>
48. How Russia And China Are Trying To Drive France Out Of Africa [Електронний ресурс]. / режим доступу: <https://worldcrunch.com/world-affairs/russia-china-france-africa>
49. French-Speaking African States Under Kremlin’s Politico-Military Influence [Електронний ресурс]. / режим доступу: <https://moderndiplomacy.eu/2024/05/12/french-speaking-african-states-under-kremlins-politico-military-influence/>
50. Russia and China in Africa [Електронний ресурс]. / режим доступу: <https://warsawinstitute.org/russia-and-china-in-africa/>
51. Радіо Свобода [Електронний ресурс]. / режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zelensky-ukraine-posolstva-afryka/32963293.html>
52. “РАЗОМ ПРОТИ ВСЬОГО СВІТУ”: МЕДІАВПЛИВ РОСІЇ В АФРИЦІ [Електронний ресурс]. / режим доступу: <https://cedem.org.ua/analytics/mediavplyv-rosiyi-v-afrytsi/>
53. Перспективи розвитку співпраці між Україною та країнами Африки. Офіційний вебпортал парламенту України. [Електронний ресурс]. / режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/136793.html>
54. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. [Електронний ресурс]. / режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/glava-derzhavi-ukrayina-zminyuye-svoyu-politiku-shodo-afriki-76881>

